

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 899

10. SRPNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Izbori u Hrvatskoj

Uvjerljiva pobjeda HDZ-a

6

Izbori u Hrvatskoj
**Uvjerljiva
pobjeda HDZ-a**

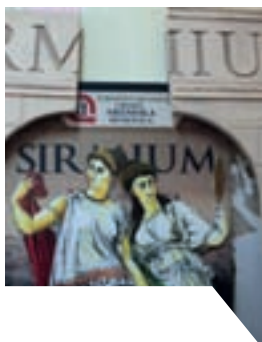
8

Što je ostalo od Vojvodine?
Izgubljena posebnost

12

Vladimir Nimčević, povjesničar
**Vrijeme provjerljivih
činjenica**

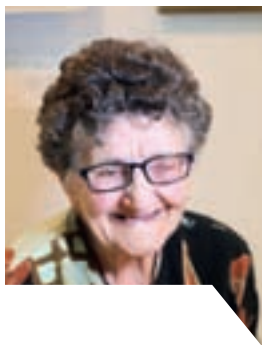
24

Srijemska Mitrovica –
dio Jadranske regije
**Zajednička turistička
ponuda**

26

Radionica pravljenja tarane
**Neizostavno jelo koje
se čuva od zaborava**

30

Izložba Cilike Dulić Kasibe
**Šezdeset godina
likovnog stvaralaštva**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Izbori prošli, vratila se korona

Poslije izbora u Srbiji završeni su i izbori u Hrvatskoj. I dok su izbori u Srbiji bili lišeni neizvjesnosti, oni u Hrvatskoj imali su draž koju donosi neizvjesnost i isčekivanje. No, pokazalo se da su analitičari koji su nekoliko dana prije izbora podjednake šanse davali i HDZ-u i Restart koaliciji imali krivu procjenu, jer izborna noć pokazala je da su glasači u velikoj većini povjerenje ipak dali **Plenkoviću**. Formiranje nove Vlade trebalo bi, u svjetlu te izborne pobjede, biti jednostavno, jer nedostajući broj zastupničkih glasova bit će osiguran, prije svega iz redova manjina.

Formiranje nove Vlade trebalo bi biti slatka muka i za **Vučića**, kome, ukoliko mu se tako prohtje, za novu Vladu neće trebati nitko drugi do njegovi stranački suborci. Radost te pobjede zasjenili su neodgovorni građani koji su (sram ih bilo) svojim razuzdanim ponašanjem pridonijeli da se virus (gle čuda, dan poslije izbora) nekontrolirano počeo širiti po Srbiji, dovodeći zdravstveni sustav do kolapsa. I (za naše prilike) neizbježno korona je postala ne zdravstveno već političko pitanje. Najava ponovnog uvođenja policijskog sata u Beogradu bila je razlog izlaska revoltiranih građana na prosvjede, a trebala ih je zaustaviti policija na konjima, s psima i oklopnim vozilima. A slika iz Beograda postala je vijest broj jedan u vijestima europskih medija, pa je tako koronavirus ponovno Srbiju stavio u fokus medijske pozornosti. Na sliku u svijetu već smo naviknuli, ali ono što bi nas trebalo brinuti je to što je čak i epidemija koja kosi ljudske živote politizirana toliko da svatko tko se usudi progovoriti o bolnicama koje su pred kolapsom ili umirućim ljudima bio on liječnik, običan građanin ili novinar neće dugo čekati da mu prišiju etiketu da je sve izrečeno u funkciji tko zna čijih i kojih interesa. I na stranu politika i politikanstvo i različita mišljenja koje daje struka, ono što nas treba brinuti jest porast broja zaraženih, jer čini se korona će dugo biti pratitelj naših malih, običnih života.

I na koncu, koronavirus je i razlog što najave dešavanja objavljene u današnjem broju novina možda neće biti realizirane onako kako su planirane. Nije politika već realnost.

Z. V.

Koronavirus u Vojvodini

U Kliničkom centru Vojvodine u Novom Sadu sve je više oboljelih od koronavirusa i polovicom tjedna na liječenju je bilo 139 pacijenata kod kojih je potvrđeno da su oboljeli od virusa covid-19. U bolnici u Pančevu na liječenju je više od 90 zaraženih. Novo žarište u Vojvodini je u Vrbasu, gdje je proteklih dana hospitalizirano 33 ljudi. Poslije testiranja i potvrde da je prisutan virus, oni su transportirani u Klinički centar Vojvodine u Novom Sadu.

Pokrajinski tajnik za zdravstvo i član Kriznog stožera **Zoran Gojković** je upozorio da je situacija u Vrbasu, ali i drugim mjestima, rezultat velikih proslava i svadbi gdje se okupilo više stotina ljudi.

»Ukoliko ne uspijemo suzbiti u ovom trenutku ovaj lanac, doći ćemo u situaciju da u rujnu ili listopadu i dalje u bolnicama imamo veliki broj zaraženih, što može biti ozbiljan problem za zdravstveni sustav«, kazao je Gojković.

Navodeći da je problem što su pacijenti stari između 30 i 50 godina s težom kliničkom slikom, Gojković dodaje kako ima dovoljno opreme i kadrovskog potencijala u zdravstvu i da je cilj da se smanji povećanje broja oboljelih u kratkom razdoblju.

H. R.

Jerkov: Šešeljev govor mržnje

Fotografije knjige naslovljene *Ustaška ku...a Aleksandra Jerkov*, čiji je autor predsjednik Srpske radikalne stranke **Vojislav Šešelj** objavljene su na društvenim mrežama. Potpredsjednica Demokratske stranke (DS) **Aleksandra Jerkov** je tim povodom za RSE rekla kako je lider SRS-a Šešelj ovime otišao »korak dalje«, a knjigu je okarakterizirala kao »čist govor mržnje«.

Jerkov je rekla da nova Šešeljeva knjiga predstavlja i uvredu, a da tužiteljstvo još uvijek šuti na njegove prethodne prijetnje dužnosnici DS-a.

Zbog navodnog ugrožavanja Jerkov, Vojislav Šešelj je saslušan u ponedjeljak kod zamjenika višeg javnog tužitelja u Palači pravde u Beogradu. Šešelj je nakon saslušanja izjavio da će se odazvati na sve pozive suda i da će reći »sve što ima« kada suđenje bude zakazano.

Naveo je i daje »šest ili sedam puta« dobivao poziv od zamjenika višeg javnog tužitelja **Aleksandra Momčilovića** za saslušanje, ali

dase dosad nije osvrtao na poziv jer je imao zastupnički imunitet. Povodom ovog slučaja oglašile su se i stranke – DS i Stranka slobode i pravde – koje su zatražile od tužiteljstva i policije da reagiraju i poduzmu zakonske mjere povodom knjige Vojislava Šešelja u čijem naslovu se Jerkov vrijeđa na najvulgarniji način.

H. R.

Online prijenos revije i izbora

U drugu za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini **Stećak** i Hrvatska matica iseljenika organiziraju online Sedmu reviju i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Kako djevojke ne mogu putovati zbog epidemije virusa covid-19, ovogodišnja Revija i izbor bit će održani uživo online u petak, 10. srpnja, s početkom u 20 sati na YouTube kanalu na sljedećem linku: <http://erotel.tv/page/live>.

Na ovome natjecanju proteklih godina sudjelovale su i djevojke iz Vojvodine, a prije dvije godine **Martina Romić** izabrana je za najljepšu Hrvaticu izvan Hrvatske. I ove godine organizaciju oko ovoga natjecanja, te pripremu djevojaka na sebe je prihvatila **Nada Sudarević**, koja je djevojke fotografirala i snimila prigodne spotove. Tako će Hrvatice iz Vojvodine ove godine predstavljati dvije djevojke u bunjevačkoj i šokačkoj nošnji: **Ana Horvacki** i **Dorijana Vučinac**.

(HNV)

Dorijana Vučinac

Ana Horvacki

Vojnić: Nada u nastavak uspješne suradnje

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić** uputila je čestitku predsjedniku Hrvatske demokratske zajednice **Andreju Plenkoviću** u povodu pobjede HDZ-a na parlamentarnim izborima u Hrvatskoj.

Predsjednica Vojnić u čestitki je istaknula da je ova vijest među ovdašnjim Hrvatima primljena s radošću, budući da je »riječ o pobjedi hrvatskoga naroda i svih građana Republike Hrvatske, iz koje stoji očitovana težnja za perspektivnom i stabilnom budućnošću domovine«. Također, ona je čestitala na dostojanstvenom vođenju kampanje, koja je, prema njenim riječima, bila zasnovana na dosadašnjim rezultatima rada HDZ-a i Vlade koju je predsjednik Andrej Plenković predvodio. Vojnić je, na kraju čestitke, iskazala nadu da će dosadašnja bogata i uspješna suradnja legitimnih institucija hrvatske zajednice u Srbiji s novom Vladom Hrvatske, s gospodinom Plenkovićem na čelu, biti još snažnije nastavljena.

uspješno nastaviti rješavati na dobrobit svih građana«, stoji u čestitki Žigmanova Plenkoviću.

»Čvrsto vjerujem u nastavak plodonosne suradnje Vas kao predsjednika nove hrvatske vlade s legitimnim institucijama hrvatske zajednice u Republici Srbiji i pružanju podrške kapitalnim projektima koji su važni za opstojnost ovdašnjeg hrvatskoga naroda. Našu podršku snažno smo svjedočili i u prethodnom mandatu Vaše vlade te s razlogom vjerujemo da ćemo i dalje surađivati na obostrano zadovoljstvo«, kaže se na kraju čestitke predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova.

Perušić: Zalog da se rješavaju istinski problemi

Hrvatski demokratski forum (HDF) iz Subotice čestitao je Hrvatskoj demokratskoj zajednici na uvjerljivoj pobjedi na parlamentarnim izborima u Hrvatskoj.

»Rezultati izbora pokazuju da je Vlada na čelu s premijerom **Andrejem Plenkovićem** od većine birača dobila potvrdu dobrog rada u prethodne četiri godine, te da najveći broj građana očekuje isti državni kurs i u iduće četiri godine. Snažna podrška građana dosadašnjoj politici Vlade Republike Hrvatske i HDZ-a je zalog da se rješavaju i istinski problemi pripadnika hrvatske zajednice u Republici Srbiji. U tom smislu Hrvatski demokratski forum, koji je na posljednjim lokalnim izborima u Subotici nastupio kao jedina hrvatska lista u Republici Srbiji, će u granicama svojih mogućnosti i ovlasti biti partner institucijama i tijelima hrvatske države, s ciljem unapređenja položaja i prava hrvatske nacionalne manjine u ovoj državi. S tim u vezi izražavamo nadu da će Vlada Republike Hrvatske imati sluha za nove inicijative iz hrvatske zajednice, koje će ići u smjeru zadovoljavanja potreba svih Hrvata u Republici Srbiji, a ne samo jednog dijela ovdašnje manjinske elite«, navodi se u čestitki HDF-a koju potpisuje **Zvonimir Perušić**.

Žigmanov: Čvrsto vjerujem u nastavak plodonosne suradnje

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** je u pisanoj čestitki predsjedniku Hrvatske demokratske zajednice **Andreju Plenkoviću** na uvjerljivoj pobjedi na izborima za X. saziv Hrvatskoga sabora istaknuo kako su »skromni doprinosi takvom uspjehu dali i članovi i simpatizeri DSHV-a« svojim glasanjem na biračkim mjestima u Subotici i Beogradu.

»Vlada Republike Hrvatske je s Vama na čelu odgovorno vodila državu u kriznim i teškim vremenima. Stoga čvrsto vjerujemo da ćete kao iskusni državnik i lider sve nove izazove pred kojima se Republika Hrvatska i hrvatski narod u cjelini budu našli

Uvjerljiva pobjeda HDZ-a

HDZ osvojio 8 izbornih jedinica i glasove dijaspe * Premijer Andrej Plenković dobio je potporu nacionalnih manjina, HNS-a i Reformista u formiranju svoje vlade u inicijalnom krugu konzultacija koje je obavio s njima * Debakl Restart koalicije, osvojila 2 izborne jedinice * Davor Bernardić odlazi s mjesta predsjednika SDP-a

Prema neslužbenim rezultatima Državnog izbornog povjerenstva, nakon 99 posto obrađenih biračkih mjesta, HDZ je pobjednik parlamentarnih izbora održanih 5. srpnja, s osvojenih 8 izbornih jedinica te glasova dijaspe, dok je *Restart* koalicija, predvođena SDP-om, osvojila 2 izborne jedinice, prenose hrvatski mediji. Ukratko, rezultati izbora za deseti saziv Hrvatskog sabora su sljedeći: uvjerljiva pobjeda HDZ-a, težak poraz *Restart* koalicije predvođene SDP-om, te uspjeh *Mosta*, kao i koalicije *Možemo!*

U deseti saziv Hrvatskog sabora, prema privremenim nepotpunim rezultatima do zaključenja našeg tjednika ulazi 66 zastupnika HDZ-a i 41 zastupnik *Restart* koalicije. *Domovinski pokret Miroslava Škore* osvojio je 16 mandata, *Most* 8, *Možemo!* 7, Stranka s imenom i prezimenom 3 mandata te po jedan mandat Reformisti i HNS.

Zasebna izborna jedinica za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, koje biraju hrvatski državljani bez prebivališta u Hrvatskoj, HDZ-u je donijela tri mandata s osvojenih 64,86 posto glasova. Osam zastupnika u Hrvatski sabor biraju pripadnici nacionalnih manjina. Prema podacima DIP-a, na obrađenim je biračkim mjestima glasalo 46,62 posto birača s pravom glasa, a ovi izbori provedeni su u dosad neviđenim okolnostima – za vrijeme pandemije.

Plenković: Rezultat koji obvezuje

Prema prvim nepotpunim rezultatima, HDZ osvaja 66 mandata, a to znači da će **Andrej Plenković** bez većih poteškoća pokušati sastaviti novu koalicijsku Vladu. Predsjednik HDZ-a održao je vrlo miroljubiv pobjednički govor, iz kojeg se može iščitati da ne namjerava surađivati s desnim radikalima, prenosi *Jutarnji list*.

»Želim zahvaliti svim građanima, svima koji su izašli i dali svoj glas, bilo da su ga dali nama ili nekoj drugoj stranci. To je demokracija. Iskaz volje naroda o smjeru kojim putem da ide Hrvatska. Ovaj rezultat obvezuje. Imali smo težak mandat, pun iskušenja, iza nas. A izazovi pred nama su još veći. Takve okolnosti zahtijevaju rad, elan, požrtvornost, znanje, iskustvo. Ovakva potpora za nas je ogromna obveza i o njoj ćemo voditi računa. Hrvatska treba rješenja i za gospodarstvo i za javno zdravstvene izazove, jačanje institucija, ljudskih i manjinskih prava. Hrvatska treba Vladu koja će baštiniti novi moderni suverenizam«, rekao je Plenković i zaključio: »Mi smo posljednjih godina postavili HDZ na ono mjesto političkog spektra gdje ga je **Tuđman** uvijek stavljao i želio«.

Andrej Plenković dobio je potporu nacionalnih manjina, HNS-a i Reformista u formiranju svoje vlade u inicijalnom krugu konzultacija koje je obavio s njima, objavio je u ponedjeljak na Twitteru glasnogovornik Vlade.

»Predsjednik Vlade obavio je inicijalni krug konzultacija sa svim izabranim predstavnicima nacionalnih manjina, HNS-om te Reformistima. Oni daju jasnu potporu novoj parlamentarnoj većini i Vladi HDZ-a, koju će predvoditi Andrej Plenković«, stoji u twittu glasnogovornika Vlade **Marka Milića**.

Odlazak Bernardića

»Mi smo na braniku osobnih sloboda, na braniku svih onih prava ljudi u borbi za prava radnika, umirovljenika, u borbi za sve one ugnjetavane i potlačene i tako ćemo ostati i dalje. Jer vjerujemo u takvu zemlju, vjerujemo u otvorenu, modernu, tolerantnu zemlju, u kojoj svatko zaslužuje jednaku pravnu zaštitu, sigurnost i šansu. Naravno da je ovaj rezultat loš. Ne bježim od odgovornosti i spreman sam otići, i sutra ćemo o tome razgovarati na Predsjedništvu stranke, ali SDP ide dalje i Hrvatska

Biračka mjesta bila su otvorena i u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu i u Generalnom konzulatu u Subotici. Prema podacima DIP-a, glasovalo je 437 građana, od toga 308 u Subotici. Najviše glasova je dobio HDZ – 45,91 posto.

U inozemstvu, koje čini posebnu, 11. izbornu jedinicu, za nedjeljne izbore registrirano je ukupno oko 185.000 birača.

ide dalje«, rekao je u izbornoj noći predsjednik SDP-a **Davor Bernardić**, a već sutra, u ponedjeljak, 6. srpnja, hrvatski mediji su objavili vijest kako Davor Bernardić odlazi s mjesta predsjednika SDP-a.

»U SDP-u postoji visoka razina odgovornosti i Predsjedništvo je donijelo odluku da ćemo izbore za novo vodstvo ispisati u najkraćem mogućem roku«, rekao je Bernardić dodavši da se on više neće kandidirati za predsjednika SDP-a.

Vršitelj dužnosti predsjednika SDP-a do novih izbora bit će **Zlatko Komadina**.

Na upit novinara znači li to da je u ponedjeljak na čelu stranke podnio ostavku, Bernardić je odgovorio da nije. »Ne, mi po statutu imamo definiranu odgovornost, nakon parlamentarnih izbora SDP ide u izbor novog vodstva. Predsjedništvo i ja osobno smo smatrali da je naš zadatak raspisati izbore što prije i to će se vjerojatno dogoditi već sljedećeg tjedna na sjednici Glavnog odbora«, kazao je Bernardić i dodao da će doći na konstituiranje Sabora, ali nije mogao reći hoće li biti zastupnik u Saboru.

A na upit hoće li se povući iz politike rekao je da je život čudesno nepredvidiv, te da kad se jedna vrata zatvore, druga se otvore.

Škoro – zadovoljan

Domovinski pokret Miroslava Škore dobio je 16 mandata na parlamentarnim izborima i time su postali treća politička opcija u Hrvatskoj. U svom osvrtnu na protekle izbore Škoro je rekao novinarima kako je zadovoljan rezultatima izbora, jer su u samo 50 dana od osnivanja osvojili 16 mandata.

»Biti star 50-tak dana, a osvojiti 16 mandata i biti treća politička snaga u Hrvatskoj uistinu nije mala stvar«, poručio je.

Što se samih izbora tiče, rekao je da je iznenađen brojem mandata koje je HDZ osvojio.

»Iznenađen sam, kao i svi, brojem mandata HDZ-a. Ankete su još jednom pokazale svoju neuvjerljivost i nevjerodostojnost. Mi već dugo vremena tvrdimo da treba ozbiljnije regulirati rad i brojke koje se iznose u javnost, kojim se ta javnost na neki način oblikuje, a sve manje i manje istražuje«, ustvrdio je Škoro.

Most su uoči kampanje napustili mnogi istaknuti članovi stranke, no nova lica očito su im vratila rejting. Prema trenutačnim rezultatima DIP-a, imaju osam mandata.

U 12. izbornoj jedinici, u kojoj nacionalne manjine biraju osam zastupnika, najviše glasova srpske nacionalne manjine dobili su kandidati Srpske samostalne demokratske stranke, **Milorad Pupovac**, **Dragana Jeckov** i **Boris Milošević**, a zastupnike će imati i mađarska, talijanska, te ujedno češka i slovačka nacionalna manjina, dok će **Veljko Kajtazi** ponovno biti saborski zastupnik pripadnika austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine. Zastupnica za albansku, bošnjačku, crnogorsku, slovensku i makedonsku manjinu ponovno će biti **Ermina Lekaj Prljaskaj**.

Božo Petrov, čelnik *Mosta nezavisnih lista*, rekao je da je sretan zbog rezultata *Mosta*, ali i nesretan zbog male izlaznosti. Dodao je kako su mnogi iznenađeni njihovim rezultatima, ali on nije.

»Zapamtite: dobra, čista priča priča ne možemo se ugasiti. Ne daju ljudi. Niti dragi Bog.

Zahvaljujem svima koji su se pridružili *Mostu*, riskirajući vlastiti komfor, svoj udoban život, izlažući se udarcima jer su znali da ovakva Hrvatska, koja se toliko napatila, zaslužuje bolje. Moja mala Hrvatska, tako rijetko radosna«, citirao je Petrov **Vladu Gotovca**.

Koalicija predvođena platformom *Možemo!* prema nepotpunim rezultatima DIP-a na parlamentarnim izborima osvaja sedam mandata. **Tomislav Tomašević**, nositelj liste *Možemo!*, u stožeru koalicije u izbornoj noći dočekan je povcima »Zagreb je naš«, prenosi HRT. Tomašević je rekao da su se ujedinili kako bi u Saboru konačno dobili zelenu i lijevu opciju za 21. stoljeće.

»Opciju koja će se boriti za socijalnu pravdu, ekološku održivost, demokratizaciju društva i rodnu ravnopravnost. Veliki su izazovi ispred nas, velika kriza nam se sprema, ali pokazali smo da jedna mala iskra može vratiti nadu i optimizam, da možemo pravednije, zelenije, jednakije i da možemo zajedno«, rekao je Tomašević i izrazio zabrinutost zbog jačanja krajnje desnice u Hrvatskoj, dodavši da nema mjesta za trijumfalizam. »Ali mi ćemo se boriti. Crni mrak se nadvija nad nama, ali mi smo novo svjetlo u hrvatskoj politici i vjerujte nam kad vam kažem: ugasit ćemo taj mrak«, rekao je Tomašević.

Priredio: Z. Sarić

Što je ostalo od Vojvodine?

Izgubljena posebnost

»Autohtone vojvođanske snage su izgubile političku uvjerljivost«, kaže povjesničar Milivoj Bešlin. »Vojvođanska multikulturalnost ističe se samo zato jer iz nekog razloga i dalje oduševljava briselsku administraciju i stranu diplomaciju«, kaže novinar Denis Kolundžija

Na političkoj pozornici Europe Vojvodina se pojavila prije 172 godine. Nevladina organizacija *Vojvođanski klub* podsjeća da je prije 172 godine na Majskoj skupštini bio prvi puta precizno zaokružen program teritorijalne autonomije Vojvodine, unutar Habsburške monarhije kada su definirane granice Vojvodine, njeno ime, zastava i grb.

»lako navedene ideje nisu realizirane te 1848. godine, od Majske skupštine je opstajala svijest o povijesnom imenu Vojvodine, potrebi njene samobitnosti, teritorijalnoj omeđenosti i specifičnim identitetskim karakteristikama«, naveo je *Vojvođanski klub*, podsjećajući na Majsku skupštinu koja je u Srijemskim Karlovcima trajala od 13. do 15. svibnja 1848. godine.

Od te 1848. godine Vojvodina je bila dio različitih država, imala pravo na manju ili veću autonomiju, gospodarski se razvijala, mijenjala joj se nacionalna struktura stanovništva, ali je opstala. A što je danas ostalo od Vojvodine? Autonomija bez suštinske autonomije? Zemljopisni pojam?

Nadmoć antivojvođanskih snaga

Odgovore na ova pitanja možda bi najbolje bilo potražiti u analizi nedavno završenih izbora. Koliko je strankama i koalicijama u fokusu pažnje bila Vojvodina ili su ideje autonomije, financiranja Vojvodine, njene nacionalne specifičnosti izgubljene?

»Vojvodina je i ovoga puta ostala ispod radara u kampanji, što je posljedica, sad već tradicije, da se pokrajinski izbori održavaju u paketu s drugim izborima, najčešće s parlamentarnim. U takvoj situaciji, unaprijed se zna koji su izbori najvažniji, gdje su moć i privilegije i za koje izbore treba voditi kampanju. Sve ostalo su puki dodatni izborni listići na kojima bi bilo uputno da birači zaokruže iste brojke (ako je stranka uspjela izboriti se za istu poziciju na svim razinama)«, kaže novinar *Cenzolovke* **Denis Kolundžija**.

On kaže da su bilbordi, spotovi i propagandni materijali, gdje se na bilo koji način spominje Vojvodina, daleko od vođenja kampanje na terenu i nuđenja rješenja za probleme koje imaju građani. Ti rijetki ispadi sudionika na izborima, po njemu, više služe za ulagivanje građanima Vojvodine, na čiji glas su mnogi računali kao neophodan za ulazak u republički parlament.

»Postoje mišljenja da bi pokrajinski izbori dobili na značaju kada bi se održavali neovisno od drugih izbora. To, međutim, ne bi bio garant da bi se u kampanji govorilo samo o temama od značaja za Vojvodinu i njene građane. Tu je, naravno, i problem motiviranosti građana da izađu samo na pokrajinske izbore. Sje-

timo se 2004. godine, kada su zajedno održani lokalni i pokrajinski izbori, izlaznost je bila jedva 38 posto. Za percepciju građana o značaju pokrajinskih izbora, odnosno same Skupštine Vojvodine pa i same AP Vojvodine, moralo bi se dosta poraditi.

Posljednjih nekoliko saziva vojvođanske skupštine, međutim, pokazuju da je do toga malo kome stalo. A još manje njihovim stranačkim centralama u Beogradu«, kaže Kolundžija.

To što je u kampanji za lipanjske izbore Vojvodina bila sporadična tema za povjesničara **Milivoja Bešlina** nije iznenađenje.

»Ne čudi me što je Vojvodina na ovim izborima bila ne samo sporadična, ne samo marginalna, nego i nepostojeća tema. Autohtone vojvođanske snage su izgubile političku uvjerljivost, a nove se nisu stvorile i kao rezultat toga Vojvodina više nije politička tema u Srbiji. U takvim okolnostima je sasvim logično da i sastav vojvođanskog parlamenta ne oslikava realno raspoloženje građana Vojvodine i da se u njegovom sastavu nalazi takva nadmoćna većina u osnovi antivojvođanskih snaga«, kaže Bešlin.

Retuširana slika povijesti

Jedna od političkih stranaka kojoj se može dodati antivojvođanska snaga je Srpska radikalna stranka. U republičkom parlamentu nije prešla cenzus, ali je zato u Vojvodini dobila dovoljan broj glasova za ulazak u pokrajinsku skupštinu.

»Radikali su tradicionalno imali jako uporište u Vovjodini, jer su se u njoj stvari uvijek jasnije kristalizirale nego u Beogradu.

.....

Zatiranje

»**O**d nasilnog rušenja autonomije Vojvodine 1988./89. konstantno smo svjedoci zatiranja Vojvodine, oduzimanja nadležnosti, negiranja njene povijesti, nipodaštavanja njenog multikulturalnog i multinacionalnog identiteta. Cilj je da se izbrise svaka posebnost, čime se briše i sama Vojvodina kao povijesna i politička pojava, a u konačnici je treba svesti na zemljopisni pojam. Time se gubi i svaki smisao borbe za njenu autonomiju, jer kada se izgubi posebnost Vojvodine, gubi se i potreba za njenom autonomijom i nadležnostima«, kaže Bešlin.

Građanska opcija je bila 'građanskija' i više kozmopolitska, a nacionalistička je bila još tvrđa i više desno. Uostalom, srpski nacionalizam u XIX. stoljeću je svoju kolijevku imao u Vojvodini. Nemojmo ni tu imati iluzija o mirnom suživotu i toleranciji. To je retuširana slika povijesti, antagonizmi su u prošlosti bili veći nego što je naša predstava danas. Naravno, promjena etničke strukture i srbizacija Vojvodine je još u međuratnom razdoblju u XX. stoljeću bila cilj srpskih nacionalista. On je djelimice ostvaren i poslije 1945. godine protjerivanjem njemačkog stanovništva i kolonizacijama. Ali glavni udar je došao u vrijeme **Miloševića** i ratova 1990-ih godina. Najžasnije pojave šikaniranja, prebijanja, pritisci, prijetnje su išli na hrvatsko i mađarsko stanovništvo. Poslije 2000. motivi za iseljavanja nesrba su bili ekonomske prirode. Za sve to vrijeme su srpske izbjeglice iz BiH i Hrvatske svoj dom pronalazile u Vojvodini. Tako da mi imamo radikalno izmijenjenu nacionalnu strukturu pokrajine, što se nesumnjivo reflektira i na njena politička usmjerenja.», kaže Bešlin.

Kolundžija ne smatra da je ostanak SRS-a i u novom sazivu pokrajinske skupštine, za razliku od republičke, radikalizacija Vojvodine, jer je prepoznatljiv vojvođanski karakter već ionako promijenjen.

»Neku ozbiljniju radikalizaciju Vojvodine ne treba očekivati. Njen prepoznatljiv karakter odavno je promijenjen dok se njena multikulturalnost ističe samo zato jer iz nekog razloga i dalje oduševljava briselsku administraciju i stranu diplomaciju. Lišena te karakteristike, Vojvodina će u budućnosti još više biti izložena daljnjim političkim obračunima s njenim tekovinama, kao rezultat procesa dodatnog jačanja njenog i ovako već snažnog srpskog identiteta, a što su neki još odavno prepoznali kao 'kompenzaciju' za mogući gubitak Kosova. Uz stranke na vlasti, za uspješno izvođenje tog 'projekta' bit će dovoljno podrške i u oporbi, pa i među strankama koje su ove izbore bojkotirali, a kojima je odavno Vojvodina, pa čak i ovakva kakva je danas, ozbiljan trn u oku«, smatra Kolundžija i dodaje da su radikali u pokrajinsku skupštinu ušli samo zahvaljujući sniženom izbornom pragu koji je s pet spušten na tri posto.

Ukoliko se uspoređuju rezultati izbora u Vojvodini iz 2016. godine s rezultatima ovogodišnjih, radikali su na pokrajinskim izborima dobili 50.000 glasova manje.

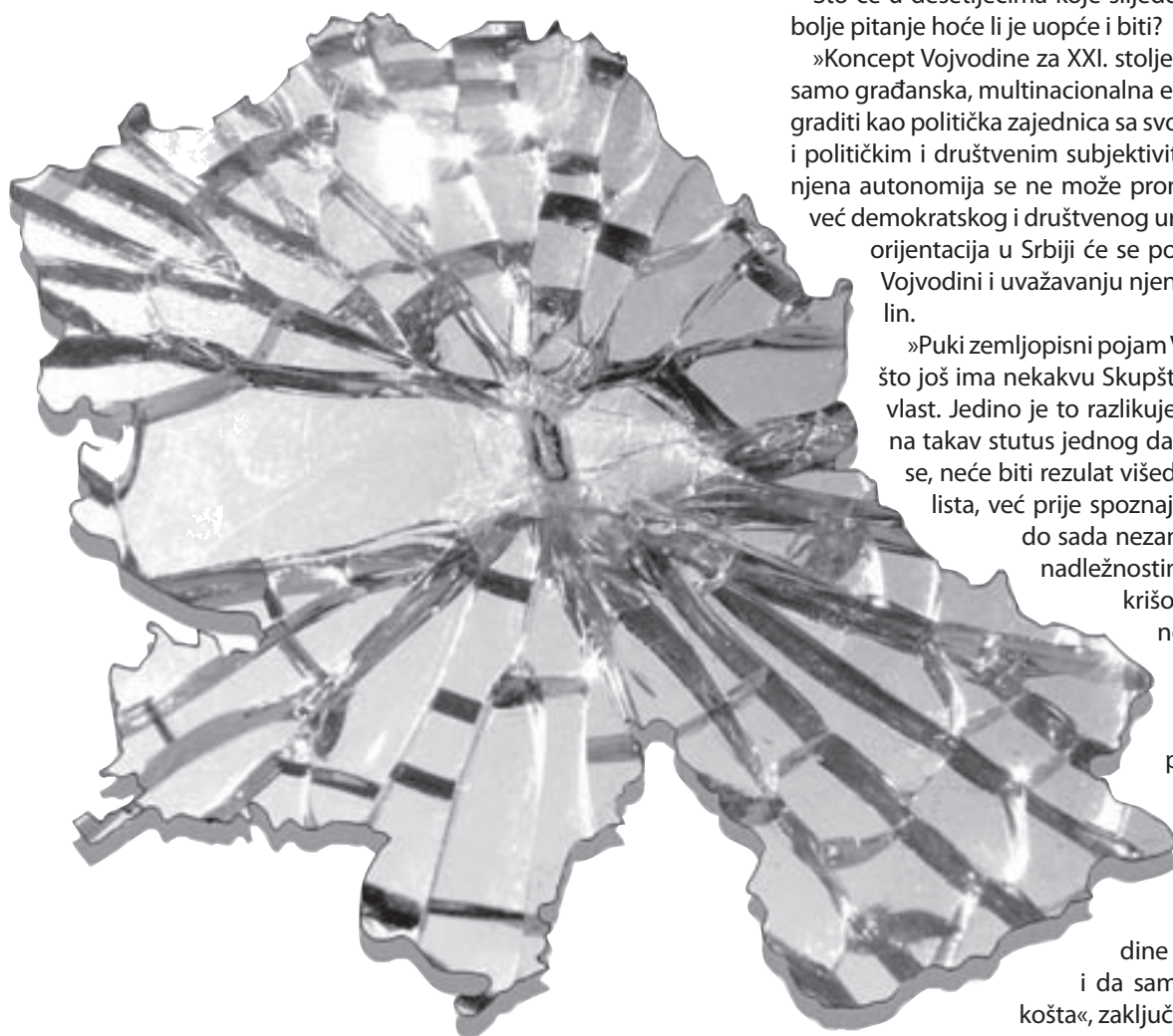
Privid koji puno košta

Što će u desetljećima koje slijede biti Vojvodina ili je možda bolje pitanje hoće li je uopće i biti?

»Koncept Vojvodine za XXI. stoljeće, za budućnost, može biti samo građanska, multinacionalna europska regija, koja će se izgraditi kao politička zajednica sa svojim povijesnim identitetom i političkim i društvenim subjektivitetom. Ona je dio Srbije, ali njena autonomija se ne može promatrati kao pitanje granica, već demokratskog i društvenog uređenja Srbije. Demokratska orijentacija u Srbiji će se potvrđivati na odnosu prema Vojvodini i uvažavanju njenih posebnosti«, smatra Bešlin.

»Puki zemljopisni pojam Vojvodina još nije samo zato što još ima nekakvu Skupštinu i nekakvu svoju izvršnu vlast. Jedino je to razlikuje od, recimo, Šumadije. Ako na takav status jednog dana bude svedena, to, bojim se, neće biti rezultat višedesetljetnih pritisaka centralista, već prije spoznaje građana same Vojvodine, do sada nezamislive – da s i ovako slabim nadležnostima koje se malo po malo krišom oduzimaju; sa Skupštinom i Vladom koji više služe za udumljavanje partijskih poslušnika, jer nemaju ni snage, ni volje, ni moći, a pogotovo ne novca da na razvoj Vojvodine ozbiljnije utječu; s neprimjetnim i lišenim svake kampanje izborima za tu skupštinu – autonomni status Vojvodine više nema nikakvog smisla i da samim tim bespotrebno puno košta«, zaključuje Kolundžija.

Z.V.

Prve političke aktivnosti

Političke i društvene prilike u zemlji stavile su hrvatsku zajednicu u Vojvodini uistinu pred veliki zadatak. Inicijatori osnivanja DSHV-a željeli su osnovati političku stranku unutar koje će se oblikovati potrebe i prioritete zajednice na najširoj demokratskoj osnovi. Prvi su koraci nakon osnivačke skupštine bili povezivanje s Hrvatima u vojvođanskim mjestima u kojima žive Hrvati. U relativno kratkom vremenu to je i uspjelo. U manje od dvije godine osnovano je 27 podružnica. Taj uzlet i rast stranke je, nažalost, vrlo usporen, gotovo i zaustavljen izbijanjem rata na područjima Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Posljedice rata

Već u ljeto te iste, 90. godine, Srbi u Hrvatskoj započeli su oružanu pobunu, jer nisu htjeli priznati vlast koja je uslijedila nakon prvih višestranačkih izbora, u proljeće 1990. Rat je eskalirao da bi uz podršku Jugoslavenske armije i dobrovoljaca iz Srbije do pada Vukovara u studenom 1992. pobunjenici držali oko 1/3 teritorija Hrvatske. Na tim područjima uslijedio je neviđeni teror, protjerivanje, ubijanje i pljačka hrvatskog življa u naseljima u kojima su živjeli Hrvati. Lov na Hrvate i u Vojvodini je postao slobodan. Lansirana je priča da se Hrvati u Vojvodini naoružavaju iako nigdje nije iznesen argumentirani podatak.

Lepeza optužbi Hrvata je bila maštovita i široka. Novinari su lansirali priču o »pacovskim kanalima« kojima lideri DSHV-a prebacuju »ustaše« iz Slavonije u Mađarsku, da je »u nekoj vikendici pronađena dokumentacija o planovima istrebljenja svih Srba iz Vojvodine«! Počasno mjesto u tom nadmetanju pripadalo je vojvođanskom lideru SPS-a **Nedeljku Šipovcu** i generalnom tajniku vladajuće stranke **Petru Škundiću**. Sve što se Hrvatima u Vojvodini događalo u razdoblju 1991. – 1995. detaljno je opisano u dokumentu »Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini«. Dokument je izdalo Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine o kretanju broja pripadnika hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini. U tom dokumentu, među ostalim, čitamo: »Na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine u Republici Srbiji u periodu od 1991. do 1995. godine sprovedena je kampanja zastrašivanja i pritisaka na hrvatske civile, s ciljem da se isele iz svojih kuća i napuste Srbiju. Kampanja, čiji se intenzitet menjao i dostizao vrhunce u drugoj polovini 1991. godine, od proleća do jeseni 1992. i u leto 1995. godine, rezultirala je proterivanjem nekoliko desetina hiljada Hrvata iz Vojvodine. Nasilje nad Hrvatima u Vojvodini uključivalo je napade na privatnu imovinu i verske objekte, pretnje, fizičke napade i ubistva«. U istom dokumentu navedeni su točni podaci o broju iseljenih Hrvata po naseljima.

Ostati ili odseliti? Za mnoge Hrvate u Vojvodini nije bilo izbora – protjerani su! Progon Hrvata u Vojvodini bio je planiran na

državnoj razini. Još u siječnju 1991. godine predsjednik Socijalističke partije Srbije za Vojvodinu je na zatvorenom sastanku svoje stranke izjavio da je strategija SPS-a prema DSHV-u odvajanje rukovodstva od članstva i političko razračunavanje s rukovodstvom. O ovome postoji stenogram koji je procurio u javnost.

Od samog osnivanja Saveza, zbog masovnih neistinitih optužbi, progona i zločina nad Hrvatima u Vojvodini DSHV nastoji senzibilizirati svjetsku javnost. Tijekom ožujka 1991. godine u Subotici boravi veleposlanik SAD-a u SFRJ **Voren Zimmerman** i u privatnoj kući se sastaje s predsjednikom DSHV-a **Belom Tonkovićem**. Prilikom razgovora iznijeta su mu i predložena povijesna i sadašnja situacija našeg naroda na ovim prostorima, kako u narodnom, kulturnom, tako i u gospodarskom pogledu. Također mu je ukratko iznesena i naša vizija budućnosti ovih prostora. Samo tijekom svibnja i lipnja 1992. sa situacijom su upoznati i predstavnik Visokog komesarijata i ravnatelj američkog informacijskog centra prilikom posjeta DSHV-u u Subotici i promatrači Europske zajednice u Beogradu i Zagrebu, gdje na njihov poziv borave g. Bela Tonković i g. **Ivan Poljaković**.

Izbori

Prvi višestranački izbori u Srbiji, od stvaranja FNRJ Jugoslavije 1943. godine održani su 9. i 23. prosinca 1990. godine, a birani su predsjednik Srbije i 250 članova Skupštine Srbije. To je bilo vrijeme nakon tzv. jogurt revolucije kad su u Vojvodini protjerivani ljudi s rukovodećih položaja i društveno-političkih funkcija, a nakon tih čistki uslijedila je gospodarska pljačka Vojvodine. Ozlojeđenost građana Vojvodine dovela je do koalicije autohtonih vojvođanskih stranaka. Osim Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koaliciju su sačinjavali i Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara, Savez reformskih snaga Jugoslavije za Vojvodinu, Liga socijaldemokrata Vojvodine – Jugoslavije, Udruženje za jugoslavensku demokratsku inicijativu i Narodna seljačka stranka – pododbor za Vojvodinu. Kandidat DSHV-a, g. **Ante Skenderović**, izabran je u Skupštinu Srbije i tu funkciju je obnašao do kraja mandata. U tom razdoblju su se događala protjerivanja Hrvata iz Vojvodine, zastrašivanja, prijetnje i prisiljavanja Hrvata da se isele. Nazočnost jednog predstavnika Hrvata u Skupštini Srbije nije mogla spriječiti nasilja nad Hrvatima, ali je pridonijela upoznavanju srbijanske javnosti o tim nemilim događanjima. Paralelno s tim, DSHV je činio maksimalne napore da se taj problem internacionalizira.

Drugi višestranački prijevremeni izbori na svim razinama održani su u Srbiji 20. 12. 1992. godine. U vrijeme predviđenih izbora još više su uzeli maha progoni i zločini nad Hrvatima u Vojvodini, osobito u Srijemu. To je u određenom dijelu hrvatske zajednice u Vojvodini dovelo u pitanje mogućnost i smisao izlaska na izbo-

re te konačno dovelo u pitanje i smisao postojanja stranke. Bilo je i razmišljanja o privremenom zamrzavanju rada stranke, no ipak je prevladalo stajalište da stranka treba funkcionirati čak i pod tim nemogućim uvjetima. Zbog toga je u razdoblju od 20. do 22. ožujka 1992. godine na Balatonu (Mađarska) organizirano vijećanje pojedinaca i organiziranih zajednica Hrvata vezanih za Vojvodinu. Sastanak je održan u Mađarskoj iz razloga sigurnosti i da bi se okupio širi krug i pojedinaca i organiziranih zajednica Hrvata. Na susret je došlo više od stotinu predstavnika DSHV-a, zatim predstavnici Saveza Hrvata u Mađarskoj, Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine, Instituta *Ivan Antunović* iz Subotice kao i Bajske bunjevačke čitaonice.

Hrvati u Vojvodini našli su se u situaciji u kojoj nije bilo moguće odlučivati o vlastitoj sudbini, a izgledan je bio i masovni egzodus Hrvata, poput onoga Nijemaca u Vojvodini nakon Drugog svjetskog rata. U to je vrijeme već oko 14 do 15 tisuća Hrvata pod pritiskom zamijenilo kuće sa Srbima u Hrvatskoj i odselilo. Život Hrvata u Vojvodini bio je ugrožen. Zaštita se nije mogla očekivati niti iz Hrvatske, niti od Srbije u kojoj su se Hrvati u Vojvodini našli nakon raspada Jugoslavije. Srbi u Hrvatskoj nisu priznavali legalno izabranu vlast i uz podršku JNA digli su oružanu pobunu. Hrvatske vlasti su ponudile pobunjenim Srbima »prazan list« s prijedlogom da navedu svoje zahtjeve. Nikada ih nisu naveli. Hrvati u Srbiji – Vojvodini priznavali su legalno izabranu vlast, niti jedan prozor nisu razbili. DSHV je redovito slao popis zahtjeva kabinetu predsjednika Srbije – u ono vrijeme to je bio **Slobodan Milošević**. Odgovora nikada nije bilo!

Sučelili su se razni prijedlozi kako postupiti u danim okolnostima. Na sastanku Vijeća utvrđeno je da se težak položaj Hrvata u Vojvodini i nadalje pogoršava i prihvaćeni su sljedeći zahtjevi:

Dolazak europskih promatrača u Vojvodinu radi sprječavanja kršenja ljudskih, građanskih i kolektivnih prava Hrvata, posebice u Srijemu;

Povratak prognanika iz Vojvodine pod kontrolom međunarodne zajednice;

Donošenje zakonskih odredbi na temelju kojih bi se omogućio povratak iz inozemstva svih osoba koje se nisu odazvale prisilnoj mobilizaciji u Vojvodini te njihovo zapošljavanje na prijašnja radna mjesta;

Hitna demobilizacija, demilitarizacija i razoružavanje civila u Vojvodini;

Sprječavanje pljačke imovine koje su se u nastalom ratu dogodio, posebice kulturne imovine iz Vukovara;

Deblokada i slobodan protok svih informacija;

Povratak svekolike imovine oduzete nakon Drugog svjetskog rata svim sadašnjim i bivšim građanima Vojvodine: Nijemcima, Mađarima, Srbima Hrvatima i pripadnicima svih drugih naroda;

Isplata zaleđene devizne štednje građanima Srbije i

Prestanak ignorantskog odnosa vlasti Srbije prema hrvatskom narodu i njegovom zahtjevu za kulturnom autonomijom.

O ovim zahtjevima izdano je PRIOPĆENJE ZA JAVNOST koje nosi nadnevak 22. ožujka 1992. godine.

Dana 9. svibnja 1992. godine održan je sastanak Predsjedništva DSHV-a proširen s predstavnicima podružnica. Iz zapisnika s tog sastanka vidljivo je koliko je stanje u podružnicama teško. U Somboru, organizacija Podružnice se raspada, ljudi su zabrinuti (»sada je potrebno sačuvati glavu«); u Monoštoru se članovi DSHV niti ne smiju pojavljivati na ulici. Iz Bezdana su Hercegovci pobjegli. U Sonti SPS postavlja Hrvate kao nezavisne kandidate! U Baču su ljudi veoma preplašeni (»ne smijemo ničiju glavu staviti na panj«). O velikom strahu izvijestili su i predstavnici podružnica iz Kamenice i Vajske.

U stranačkom mjesječniku *Glas ravnice* za lipanj 1992. godine čitamo: »Jasno je da ovi izbori nisu demokratski. DSHV od svojih 27 ogranaka u 22 nije bio u stanju postaviti kandidate, jer nisu postojali najelementarniji uvjeti – osobna sigurnost kandidata. Čak je i u Subotici, gdje su pritisci bili ponešto manji nego u drugim dijelovima Vojvodine, bilo prijetnji fizičkom likvidacijom naših kandidata. Izborne skupove nismo mogli održati čak ni u mjestima gdje smo postavili kandidate u Subotici i Svetozaru Miletiću«.

Lokalni izbori 1992. godine održani su u dva kruga, 31. svibnja i 14. lipnja.

Na tim izborima izabran je jedino kandidat **Stipan Knezi** u Svetozaru Miletiću (Lemeš).

Na pokrajinskim izborima – u prosincu 1992. godine – kandidat DSHV mr. Ivan Poljaković izabran je u Skupštinu Vojvodine.

U pojedinim izbornim jedinicama u kojima žive Hrvati tijekom narednih godina uvjeti opstanka bivali su i dalje veoma teški, kako zbog iseljavanja Hrvata tako i zbog pritisaka koji nisu jenjavali sve do danas.

30 godina poslije

Politička stranka hrvatske zajednice u Vojvodini opstoji usprkos gotovo nemogućim uvjetima kroz svih 30 godina od njenog osnutka 1990. godine. Opstoji zahvaljujući onim članovima ove zajednice koji su stranku kroz sve vrijeme aktivno ili pasivno podržavali. Prioritetni cilj koji je DSHV zacrtao, a to je kulturna autonomija, djelomično se i ostvaruje. Danas, 2020. godine, Hrvati u Vojvodini imaju svoje kulturne institucije, uvodi se dvojezičnost u nekim područjima, rađaju se hrvatska odjeljenja, uskoro će u Subotici biti otvoren hrvatski školski centar, a kadrovski ta zajednica iz dana u dan jača. Daleko je to od onoga minimuma koji Hrvatima u Vojvodini pripada. Upozorenje je to onima koji imaju moć sprječavati te trendove. To vam neće proći! Još uvijek ima onih pojedinaca u hrvatskoj zajednici u Vojvodini koji izgaraju na zauzetosti za očuvanje i unaprjeđivanje svoga identiteta. Velika prepreka za ostvarivanje zacrtanih ciljeva je nezastupljenost Hrvata u političkim tijelima Srbije na svim razinama. Za vjerovati je da će DSHV u narednom razdoblju taj cilj ipak ostvariti. Neka tako bude!

Julije Skenderović

Vladimir Nimčević, povjesničar

Vrijeme provjerljivih činjenica

*Najpotpunijom poviješću bi se smatrala ona koja uključuje najveći broj dostupnih izvora * Bunjevački Hrvati su od pamtivijeka predmetom tlake, koja u novije vrijeme uključuje i medijsku manipulaciju * Nije Zagreb nametnuo hrvatski identitet Bunjevcima nego su ga oni izgradili daleko prije nego im je on dozvoljen u Jugoslaviji, zajednici ravnopravnih južnoslavenskih naroda*

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Povijest vojvođanskih Hrvata je, kako se to često može čuti na predavanjima i stručnim skupovima, bogata, ali nedovoljno istražena. Jedna od stručnih osoba mlađe generacije koja se ozbiljnije bavi ovom temom jest povjesničar **Vladimir Nimčević** iz Subotice.

Rođen je 1991. u Bajmaku. Diplomirao je i masterirao povijest na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Trenutno je doktorand Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu. Vanjski je suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Novinske tekstove na povijesne teme do sada je objavljivao u *Subotičkim novinama*, *Somborskim novinama* i *Hrvatskoj riječi*, a stručne radove u časopisima (*Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a*, *Luča...*), te zbornicima radova s *Dana Balinta Vujkova* ili stručno-znanstve-

nog skupa o biskupu **Pavlu Matiji Sučiću**. Suradnik je i *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

 Kao povjesničar najviše se bavite proučavanjem povijesti vojvođanskih Hrvata. Često se na predavanjima i stručnim skupovima naglašava kako je ta povijest bogata, ali nedovoljno istražena. Koliko je opsežna građa koja se bavi ovom temom, gdje se sve ona nalazi?

Područje moga interesiranja i istraživanja uključuje povijest vojvođanskih Hrvata. Vrijedi naglasiti da je pojam povijest vojvođanskih Hrvata sam po sebi složen, jer, kao što znate, vojvođanski Hrvati uključuju nekoliko subetničkih skupina. Prema tome, povijest vojvođanskih Hrvata zapravo uključuje nekoliko povijesti. Svaka je specifična na svoj način. Što se tiče povijesne

građe, ona je raznovrsna, razbacana po arhivima i knjižnicama u Vojvodini, u Beogradu, kao i u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, te Vatikanu. Ta razbacanost svakako otežava istraživanja. Ja sam konkretno istraživao u arhivima i knjižnicama u Subotici, Somboru, Novom Sadu, Beogradu i Zagrebu.

HR Kako gledate na rad Vaših prethodnika koji su istraživali ovu temu? Čija djela i rad biste posebno izdvojili i zašto?

To je također priča za sebe. Postoji nekoliko povijesnih i drugih škola koje se bave poviješću vojvođanskih Hrvata. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je prepoznao moje potencijale i dao mi priliku za napredovanje u svojoj struci. Preko Zavoda sam upoznao kolege iz struke i druge istraživače koji imaju do-

prinose u istraživanju vojvođanskih Hrvata: **Roberta Skenderovića, Maria Baru, Slavena Bačića, Ladislava Heku, Dinka Šokčevića, Branka Ostmajera** i druge. Svi oni su se podjednako istaknuli u svom radu, pa tako ne mogu izdvojiti nijednog od njih.

HR Spomenuli ste čitav niz osoba koje se bave poviješću vojvođanskih Hrvata. Znači li to da je danas situacija u tom smislu bolja nego prije?

Situacija je povoljnija nego ikada prije. Iako, po mojem mišljenju, vojvođanski Hrvati još nisu ni na dnu liste prioriteta matične domovine Hrvatske, imaju prijatelje među hrvatskom znanstvenom i širom javnosti. A među njima su i znanstvenici koji se bave poviješću vojvođanskih Hrvata. Samo bih istaknuo da sam

neusporediv s njima. Meni je drago kada mogu uopće s njima surađivati ili im na neki način pomoći.

Može li se dati neka općenita ocjena o povijesti bunjevačkih Hrvata u Bačkoj; kakvo je, po Vama, povijesno iskustvo ove zajednice?

Bunjevački Hrvati su od pamtvijeka predmetom tlake, koja u novije vrijeme uključuje i medijsku manipulaciju.

Iz aspekta struke, kako gledate na tzv. bunjevačko pitanje? Koja bi bila Vaša argumentacija za stajalište da su Bunjevci pripadnici hrvatskog naroda, a ne »autohtoni slovenski narod« kako to tvrde Bunjevci nehrvati?

Bunjevačko pitanje je nametnuto pitanje. Poteklo je iz *kujne* Socijalističke partije Srbije, koja ga je pokrenula s ciljem da Bunjevce podijeli ne samo politički nego i po nacionalnom kriteriju i tako dođe lakše na vlast u onim krajevima gdje žive Bunjevci. Budući da su i Bunjevci ljudi, našlo se i među njima nekoliko pojedinaca koji iz vlastitih interesa ropski podržavaju ničim osnovani narativ o ugroženosti Bunjevaca od Hrvata. Bunjevci su od Hrvata možda ugroženi koliko su za vrijeme NATO bombardiranja 1999. Srbi bili ugroženi od Rusa. Pa izračunajte.

Jesu li povijesne činjenice »zakon« ili u sagledavanju prošlosti prevagu ipak određuje određeni društveno-politički trenutak?

Ovisi o slučaju. Otkako je svijeta i vijeka ljudi su različito gledali na prošlost. Još u antičkoj Grčkoj i Rimu su postojale različite povijesne škole. Djela su se, među ostalim, razlikovala i po tome kome su bila namijenjena: puku ili aristokraciji. Aristokracija je bila zahtjevnija publika s razvijenim smislom za kritiku. Kada je riječ o puku, stvari stoje ovako: pogled na prošlost određuje više od društveno-političkog trenutka. Društveno-politički trenutak je rezultat djelovanja nekoliko čimbenika. Dakle, krajnji odgovor na ovo pitanje bi vodio do tih čimbenika. A ti čimbenici su, razumije se, aristokracija.

U smislu dolaženja do znanstvene istine, koji su najveći izazovi povijesti kao znanosti danas?

Najpotpunijom poviješću bi se smatrala ona koja uključuje najveći broj dostupnih izvora. A doći do izvora je izazov o kojem bi se moglo posebno govoriti.

Važi li još ona stara teza kako je povijest »učiteljica života«?

Naravno. Ali to vrijedi za one koji je slušaju. Za one koji su samokritični. Međutim, oni koji je ne slušaju, ti će se poput Kalimera vječno čuditi ishodima i tražiti krivce i uzroke vlastite nesreće. Moramo biti objektivni prema samima sebi, koliko smo prema drugima. To nas uči i Biblija. Kao što znate, jedan od dvojice razbojnika koji su razapeti s Kristom jest spašen samo zato što je umio odrediti svoje mjesto u društvu i svijetu.

Trenutno radite na izradi monografije o HKC-u Bunjevačko kolo iz Subotice, u povodu ovogodišnjeg jubileja – 50 godina postojanja te udruge. Kažite nam više o tom projektu...

Tu se nema mnogo pričati. Poslije nekoliko radnih sastanaka shvatio sam da nisu razbistreni osnovni pojmovi. Društvena monografija obično podrazumijeva i društveno djelovanje. Međutim, to u ovom slučaju, kao u inat, izostaje. Tako da će sadržaj monografije predstavljati u konačnici rezultat individualnog rada.

Doktorand ste Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu. Vaša doktorska teza glasi »Izgradnja nacionalnog identiteta bunjevačko-šokačkih Hrvata kroz društveno djelovanje u Kraljevini SHS-Jugoslaviji«. Zašto ste izabrali ovu temu?

Ova tema je naročito zanimljiva, jer uključuje ključnu sastavnicu u identitetu vojvođanskih Hrvata. Društveno djelovanje. Hrvatski nacionalni identitet je, suprotno teorijama zavjera, nastao u kulturnim udrugama koje su osnovali i vodili sami bunjevački i šokački Hrvati. U prijevodu na jezik naše palanke, nije Zagreb nametnuo hrvatski identitet Bunjevcima nego su ga oni izgradili daleko prije nego im je on dozvoljen u Jugoslaviji, zajednici ravnopravnih južnoslavenskih naroda. Pogledajte samo *Bácskai Hírlap*, kojeg je digitalizirala Gradska knjižnica u Subotici, pa ćete se uvjeriti s koliko je gnijeva mađarska nacionalistička inteligencija gledala na recepciju hrvatske književnosti u Bunjevaca. *Bácskai Hírlap* se protivio da se u škole gdje je odgajan bunjevački podmladak uvede hrvatski jezik, pa čak i u formi bunjevačkog jezika. *Hírlap* je ismijavao bunjevački jezik, tvrdeći da je toliko skroman da se ne može koristiti ni kao pomoćni jezik u bunjevačkim školama, jer ima riječi samo za osnovne osjetilne pojmove. Međutim, *Hírlap* se bojao bunjevačkog jezika i kao takvog – nerazvijenog i tobože neadekvatnog za uporabu u nastavi – jer je u njemu vidio samo i isključivo krinku iza koje se zapravo krije hrvatski standardni jezik u svom svom bogatstvu i tradiciji. Bojao se da će ukoliko se Bunjevcima dozvoli školovanje na materinjem jeziku oni ući u sferu utjecaja hrvatske kulture, pa tako i *Obzora* i drugih hrvatskih listova koji nisu bili naklonjeni Mađarima. Mađarska nacionalistička javnost nije mogla istrpjeti ni bunjevački molitvenik, kojeg je sastavio novosadski župnik **Lajčo Budanović**, a kamoli *Neven* koji je otvoreno pisao da Bunjevci dubrovačku književnost smatraju hrvatskom i svojom. U vrijeme Kraljevine SHS-Jugoslavije hrvatski identitet se kroz društveno djelovanje samo učvrstio u svim slojevima Bunjevaca. Dekret Glavnog narodnooslobodilačkog odbora iz 1945. jest zapravo svojevrsno priznanje bunjevačkoj inteligenciji za borbu, koja je trajala od **Boze Šarčevića** do **Blaška Rajića**, za nacionalni identitet. Jedino se u tom smislu može tumačiti taj dokument. Sve ostalo su teorije zavjera i priče koje nisam siguran da bi prošle i kod novosadske i beogradske publike. Došlo je, naime, drugo vrijeme kada su činjenice postale provjerljivije.

Aktivni ste i na društvenoj mreži Facebook gdje objavljujete kraće tekstove o različitim povijesnim događajima. Zašto ste se odlučili na takvu aktivnost, kakve su povratne reakcije onih koji prate Vaše objave?

Razlog je neposrednost. Ljudi rado prihvaćaju sadržaje koji su im dostupni na društvenim mrežama. Kao što znate, naši ljudi u srbijanskom društvu uglavnom rade one poslove koji uključuju punu posvećenost poslu. Kao posljedica toga, nemaju, da to tako nazovem, kompaktno vrijeme za sustavno čitanje ni povijesnih knjiga, a kamoli za proučavanje povijesnih izvora. To nam je što nam je! Dok se stvari ne promijene na bolje, u međuvremenu se kao jedino djelotvorno rješenje nameće ovakav vid priopćavanja povijesnih činjenica. U svakom slučaju, to je daleko bolje rješenje od samosažaljevanja kom su vični neki moji kolege, pa čak i sveučilišni profesori.

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO Grada Subotice u skladu s članom 45. a Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon i 9/2020) o g l a š a v a

**RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE
PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA DIO PROSTORA IZMEĐU
POSTOJEĆE I PLANIRANE TRASE ŽELJEZNIČKE PRUGE
BEOGRAD – SUBOTICA U ALEKSANDROVU**

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u Službenom listu Grada Subotice, broj 5/2020.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 13. do 27. srpnja 2020. godine radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 13. do 27. srpnja 2020. godine. Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (Službeni glasnik RS, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo Grada Subotice obavještava zainteresirane građane da će od 17. 7. 2020. do 23. 7. 2020. u uredu 204 Stare Gradske kuće biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za razradu k. p. br. 3010/1 i 3010/2 K. O. Bajmak u cilju privođenja prostora planiranoj namjeni i definiranju površina javne namjene (naručitelj projekta Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 17. do 23. srpnja 2020., svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 17. do 23. srpnja 2020.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (Službeni glasnik RS, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo Grada Subotice obavještava zainteresirane građane da će od 17. 7. 2020. do 23. 7. 2020. u uredu 204 Stare Gradske kuće biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta na dijelu k. p. br. 9834, 9835, 9851, 9852, 9853 i 9854 K.O. Donji grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonске razrade lokacije

(naručitelj projekta DG COMPANY d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 17. do 23. srpnja 2020., svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 17. do 23. srpnja 2020.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Na temelju članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (Službeni glasnik RS, br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i na temelju članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćeni tekst) (Službeni list Grada Subotice, broj 18/17, 30/17 i 5/20) načelnik Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 10. 7. 2020. raspisala javni natječaj za popunu slobodnih izvršiteljskih radnih mjesta. Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice

http://www.subotica.rs/index/pagelist/lq/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE

Marija Ušumović Davčik, master pravica

HBKUD "LEMEŠ" Svetozar Miletić
organizuje manifestaciju:

XX DUŽIJANCA 2020.

Četvrtak: 16.07.2020. u 09.00 sati Vujević - Ileš salaš

- **Likovana kolonija "CroArt"**

**Petak: 17.07.2020. 19.00 sati otvaranje izložbe slika
sa likovne kolonije u velikoj sali MZ**

**Nedjelja: 19.07.2020. Svečana sveta misa zahvalnica
u 10.00 sati u crkvi "Rodjenje Blažene Djevice Marije".**

Sponzor XX Dužijance:

Pokrajinska uprava za obrazovanje i nacionalne manjine

Društvene mreže

Vjerovali ili ne, današnja sveprisutna računska tehnologija bazira se na jednom vrlo prostom principu: ima struje, nema struje. Na temelju ovog postulata izrađena je i posebna grana matematike zvana »binarna«, koja se sastoji od samo dvije brojke: 0 i 1. Kad je moj sin krenuo u osnovnu školu, davno, prije skoro 50 godina, upao je u jednu od stalno do današnjih dana prisutnih »reformi školskog programa«, koja se tada zvala »reforma programa i nastave matematike«. Ta reforma se, među ostalim, sastojala od učenja pojmova tada već u razvoju računske tehnologije. Ne sjećam se točno da li su u prvom razredu ili drugom, ali počeli su učiti binarnu matematiku i računske radnje u tom sistemu. Naime, svaku brojku možete opisati sa spomenute dvije brojke. Učili su ih o »skupovima«, o kojima nam je u gimnaziji profesor matematike rekao: »znate, postoje i skupovi, ali o tome ćete učiti na fakultetu, ako dospijete dotle«. O skupovima nismo učili ništa naročito, ali kao student vidio sam prvo računalo u pogonu, koje je dospjelo na Elektrotehnički fakultet, s kojim smo dijelili zgradu Fakulteta tehničkih nauka. Stroj je bio smješten u jednoj maloj prostoriji u podrumu. Tamo smo prvi put vidjeli »bušene kartice«, male kartice od kartona na kojima su se nalazile u redovima nanizane vertikalne rupice koje su propuštale svjetlost i time omogućile da »ima struje« tamo gde je potrebna. Tako nam je objašnjeno. Zašto vam ovo pripovijedam? Iz dva razloga: otprilike danas, kada uveliko koristim računalo, otprilike ovoliko znam, i to mi je dovoljno. Drugi razlog je što su nekadašnji »reformer« željeli stvoriti mnoštvo kompjutorskih programera i time su mučili djecu i nas roditelje koji smo im morali pomagati u učenju »nove matematike«. Danas smo stigli do tih »visina« da većina djece vrlo teško umije izračunati olovkom recimo koliko je 6 x 8, o komliciranijim i većim brojkama da ne govorim. Ali znaju koristiti tablet ili mobitel i za tili čas obave matematičke radnje, a istovremeno pojma nemaju o kompjutorskoj tehnologiji. Isto tako, danas se umjesto osobnih kontakata služe mobitelima za komunikacije, služe se Facebookom ili Twitterom, nazvanim »društvenim mrežama«.

Nekad krčma danas Twitter

Nekada, u »dobra stara vremena« kada nije bili telefona, a pošta je rijetko dolazila, pogotovo u manja naselja, razvio se običaj ako netko dobije pismo od rođaka koji su živjeli negdje daleko, isto pismo otvoreno izlože u prozor kako bi svi suseljeni mogli vidjeti i pročitati, ali prije svega da se hvale kakve rođake imaju. Danas ovoj svrsi služi Facebook, na čijim stranicama ponosni roditelji izlažu slike svog djeteta ili djece, slike sretnih mama sa svojim djetetom itd. Za razmjenu mišljenja, ali i za iznošenje svog mišljenja služe tzv. Twitter nalozi kojima se služe i najvišji državljani. Zapravo, to je vid suvremene propagande: »eto, ja mali-veliki predsjednik svakodnevno sam u izravnoj komunikaciji sa svojim voljenim narodom«. Recimo, ja sam »zastario« i ne koristim ni Facebook ni Twitter, ali zato se urednici TV stanica

brinu o tome da ne ostanemo bez vrijedne informacije što je koji predsjednik napisao u svom »twittu«. U jednom razgovoru netko mi reče: »danas se na Twitteru ljudi ponašaju kao da su u krčmi, lupetaju sve i svašta«. Složio sam se s ovom konstatacijom, s napomenom: »ipak nije to isto, u krčmi si bar mogao i popiti koje piće«. Doista, dio negdašnjih društvenih događaja dešavao se u krčmi. No, nisu sve krčme bile istog ranga, jer u većim i značajnijim gradovima postojala je »velika gradska krčma« koju su onda zvali gradska kavana. Ako je u gradu postojao hotel (svi trgovački gradovi su imali tu instituciju) imao je svoju kafanu. U predgrađima su postojale lokalne kavana, koje su obično nazivali mehanama, a u selima su postojale »čađave mijane«, gdje su se okupljali lokalni mladi momci i stariji paori. Obično, tu se našao bar jedan čovjek, koji je znao svirati npr. tamburu i uz svirku se pjevalo. Naravno, desilo se da su neki »vrelji momci« prešli s riječi na djela i malo su se potukli; ne često, ali ponekad su radi-

le i brice. U tim ustanovama vodila se i izborna kampanja uoči izbora, često se dešavalo da kandidat za zastupnika časti pićem cijelu krčmu.

Čudne računalne tehnike

U nedjelju su bili izbori za zastupnike u Hrvatskom saboru. Oko ponoći obrađeno je skoro 97% podataka i znali su se rezultati. Kod nas su izbori održani 21. lipnja (dva tjedna ranije), a konačne rezultate smo saznali u ponedjeljak, 6. srpnja. Imam osjećaj kako u našoj državi kompjutorski sistem ne radi tako savršeno kako se tvrdi. Čime su se naši stručnjaci bavili povodom izbora u susjednoj zemlji? Uglavnom time što je za par procenata izlaznost tamo bila niža nego kod nas (46% naspram 48,6%). Vjerujem da je ovakva mršava izlaznost rezultat i društvenih mreža. Kod nas, znam točno, neke partije su pozivale telefonom svoje simpatizere da izađu na izbore, neke su nosili i kombijima na birališta. Očito da su u obje zemlje samo čvrsto opredijeljeni glasači otišli glasati. Kod nas je nastala nesvakidašnja situacija: uopće nema oporbe i postavlja se pitanje kako sastaviti Vladu? Govore o roku od tri mjeseca. Vidjet ćemo.

Ljubav je... oralna ili moralna?

Drugo lice SUBOTICE

I bez ispitivanja javnog mnijenja, s priličnom sigurnošću mogli bismo ustvrditi kako bi većina čitatelja *Hrvatske riječi* na hipotetički upit »volite li Hrvatsku?« odgovorilo potvrdno, čak i s većim postotkom u odnosu na pobjedu Hrvatske demokratske zajednice na nedjeljnim parlamentarnim izborima. Problem bi, i to s priličnom sigurnošću možemo ustvrditi, možebitno nastao prilikom utvrđivanja odgovora na pitanje što ga je još davno postavila **Gabi Novak**: »što je ljubav?«.

Je li ljubav, recimo, navijanje za određenu državu, kupovina robe iz te države, slušanje glazbe, gledanje tv programa te države...? Je li, recimo, ljubav pravo ili obveza; moralna ili oralna kategorija? Zastupnici ove druge kategorije, za potrebe ovog teksta nazovimo ju »oralno-obveznom«, već godinama unazad pozivaju svoje sunarodnjake da izađu na izbore koje organizira matična domovina iako u istoj niti žive, niti – daleko bilo – u njoj plaćaju porez. Iako ovoga puta bez nedvosmislenog naputka koga treba birati (uostalom, »zna se«), Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini iskoristili su svoje pravo da građane s hrvatskim državljanstvom u Srbiji pozovu da iskoriste svoje pravo i glasaju na izborima za Hrvatski sabor. Isto to pravo, također posve demokratski (dakle, bez ikakvih objašnjavajućih naputaka), iskoristila je i Grupa građana pod nazivom Hrvatski demokratski forum. I prvima i drugima, odnosno trećima, ljubav prema Hrvatskoj zacijelo je prvi u nizu motivirajućih faktora da se u pisanoj formi dočara domoljubna slika Uncle Sama: »Domovina te zove!«.

U Subotici, kao što znamo, pravo glasanja na izborima u Hrvatskoj ima 14.621 građanin. To pravo, kao što također znamo, u nedjelju je u Subotici iskoristilo 308 osoba, što prevedeno u postotke iznosi 2,1%. I upravo na temelju ovih brojki i postotaka u vidu slova može se razviti vrlo zabavna igra na temu »što je ljubav?«. Jesu li tih 308 osoba ponovno posvjedočili svoju ljubav prema Hrvatskoj, koja je očitovana u teškim uvjetima »prava bez obveze«: prava glasanja bez obveze plaćanja (poreza, da pojasnimo, ali i odgovornosti za ono što se kasnije bude događalo u državi u kojoj ne žive)? Je li tih 308 osoba, ponovno posvjedočilo svoju zadivljujuću ljubav prema Hrvatskoj i u takvim uvjetima da su neki od njih morali potegnuti put čak iz Sombora ili nekog drugog mjesta u Bačkoj kako bi stigli do Subotice, pri čemu taj trud u postotcima ni po čemu nije nagrađen u odnosu na Donji Kraljevec ili pak Gornji grad, čiji mještani nonšantalno došetaju do biračkog mjesta? Potvrđuje li se ta ljubav i činjenicom da je HDZ u Srbiji opet pobijedio s oko 46% glasova pri izlaznosti od 1,4% (438 glasalo od ukupno, u Beogradu i Subotici, upisanih 31.236 birača)? Drugim riječima, potvrđuje li se ljubav prema Hrvatskoj samo ako si zagovornik »oralno-obvezne« kategorije

koja se na čudan način u kontinuitetu poklapa s tvojim ideološko-političkim profilom: desnim, konzervativnim i klerikalnim?

Ako je odgovor na ovo pitanje potvrđan, ostaje dvojba što je s onih 14.313 građana, odnosno 97,9%, koji u nedjelju nisu u Subotici izašli na glasanje za Hrvatski sabor, odnosno s onih ukupno 30.798 (98,6%!) hrvatskih državljana u Srbiji koji su do 19 sati imali neka druga posla? Je li njihova ljubav prema Hrvatskoj upitna ili se ovako osjetljiva emotivna kategorija može promatrati i na drugi način, posebno ako se pod ovim pojmom podrazumijeva i najširi spektar društvenih odnosa koji na to utječu? Može li se, recimo, Hrvatsku u osnovi voljeti, a da pri tomu u nju

DOMOVINA TE ZOVE!

ne gledaš idolatrijski kao u zlatno tele? Drugim riječima, može li se Hrvatska – kao uostalom i svaka druga država – voljeti, a da ti zbir kritika na njen račun bude veći od emotivnog naboja dok gledaš *vatrene*? Konačno, i tu se vraćamo na početno pitanje: jesu li izbori u matičnoj domovini temelj na kojem se gradi kuća ljubavi prema njoj, a barjak i himna šareni glazbeni ukras na njenom krovu?

Na ovo pitanje svoju inačicu odgovora dalo je 46% izašlih i 54% neizašlih građana koji žive u Hrvatskoj! Kada je, pak, o nama riječ (u Subotici i okolici) 97,9% građana s hrvatskim državljanstvom također je dalo svoj odgovor, jer (vjerojatno velikom većinom) nisu htjeli iskoristiti svoje pravo da se miješaju u stvari države u kojoj ne žive i u kojoj ne plaćaju porez, držeći se (vjerojatno u većini) moralnog načela da nije pristojno gurati nos tamo gdje sunce nikada ne izlazi.

U kontekstu rečenoga rezultat svega je u mnogome sličan onome od prije dva tjedna u Srbiji – tragikomičan. Čelništvo HNV-a i DSHV-a (ne i HDF-a) s pravom se mogu radovati pobjedi HDZ-a, jer je to politička opcija prema kojoj u kontinuitetu gaje nepodijeljenu ljubav, iako vjerojatno problem ne bi bio ni veći uspjeh Domovinskog pokreta **Miroslava Škore**. S druge strane, ako se ova pobjeda promatra samo kroz prizmu izlaznosti u Subotici i Beogradu, prilika je to da se razmisli ima li među 98% građana s hrvatskim državljanstvom koji nisu glasali i onih koji ne dijele njihove svjetonazorske vrijednosti? Od onih svakodnevnih: »skreni desno, pa u crkvu«, pa do onih ritualnih: »ravno do birališta, a tamo desno«. Ako bi se, recimo, već od sutra počeli baviti ozbiljnijim analizama vlastitog neuspjeha na svim razinama izbora u Srbiji, izlaznost sunarodnjaka na izbore u Hrvatskoj mogla bi im biti od koristi, jer bi im sigurno otkrila da se iza parole »zbijmo redove« nalazi praznina od bar 98%. Pitanje je samo što je za takvo što potrebnije: hrabrost ili iskrenost? Ili, pak, zrcalo.

Z. R.

Događanja *Dužijance* 2020.

srpanj – kolovoz

- 10. do 18. srpnja** – XXXV. Saziv *Prve kolonije naive u tehnici slame*, Galerija *Prve kolonije naive u tehnici slame*, HKPD Matija Gubec Tavankut – 19.30 sati
- 11. srpnja** – *Takmičenje risara*, njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – 6.30 sati
- 12. srpnja** – Dječja zahvala Bogu za žetvu, katedrala sv. Terezije Avilske – 10 sati
– *Dužijanca* u Bajmaku, crkva sv. Petra i Pavla – 10 sati
- 19. srpnja** – *Dužijanca* u Tavankutu, crkva Presvetog Srca Isusova – 10.30 sati
- 21. srpnja** – Natjecanje u pucanju bičevima – 19 sati
- 22. srpnja** – Otvorenje *Izložbe s Božjom pomoći*, plato ispred franjevačke crkve u Subotici – 19 sati
– Postavljanje izloga u središtu grada Subotice za natjecanje aranžera izloga – tijekom dana
- 24. srpnja do 24. kolovoza** – Izložba slika s XXIII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati
- 26. srpnja** – *Dužijanca* u Maloj Bosni, crkva Presvetog Trojstva – 10 sati
– Konjičke utrke *Dužijanca*, Gradski hipodrom Subotica – 14 sati
- 2. kolovoza** – *Dužijanca* u Đurđinu, crkva sv. Josipa Radnika – 10 sati
– *Dužijanca* u Mirgešu, kod križa u selu – 18 sati
- 6. kolovoza** – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović*, svečana dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

Sve eventualne promjene bit će objavljene u našem tjedniku.

Održavanje programa ovisit će o mjerama države u sprječavanju širenja koronavirusa.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo Grada Subotice obavještava zainteresirane građane da će od **17. 7. 2020. do 23. 7. 2020. u uredu 204 Stare Gradske kuće** biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za rekonstrukciju i prenamjenu postojećeg objekta u garni hotel – »Integral Premium« na k. p. br. 6696/1 i parkinga na k. p. 6693 K. O. Donji grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije
(naručitelj projekta »Integral Premium« d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od **17. do 23. srpnja 2020.**, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

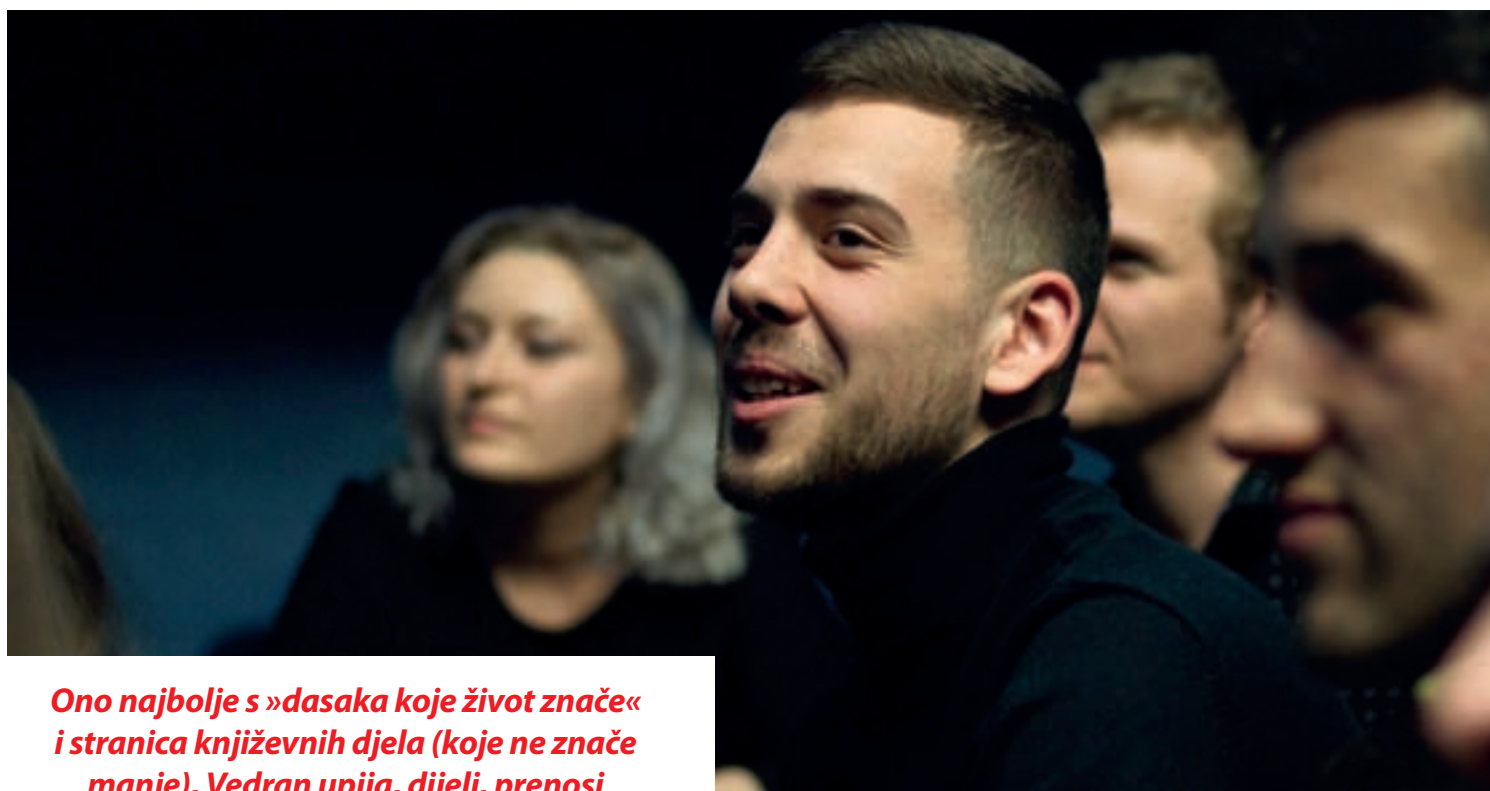
Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 17. do 23. srpnja 2020.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Vedran Peić, student književnosti i amaterski glumac

Vedri i teži profesorskom zanatu

Ono najbolje s »dasaka koje život znače« i stranica književnih djela (koje ne znače manje), Vedran upija, dijeli, prenosi

Subotičanin **Vedran Peić** student je srpske književnosti i jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Subotička ga je kulturna scena, a kao dio nje i ona koja se veže za ovdašnju hrvatsku zajednicu, upoznala kao angažiranoga glumca u predstavama organiziranim u Američkom kutku, u okviru *Noći svetaca*, a čari glume dijeli i s mladim sudionicima Subotičkoga oratorija koji se organizira u župi sv. Roka. Ono najbolje s »dasaka koje život znače« i stranica književnih djela (koje ne znače manje), Vedran upija, dijeli, prenosi.

Svoje koordinate ipak opisuje ukratko: »Posrednik sam lošeg smisla za humor i vrlo volim sport. Primarnu životnu funkciju odredila mi je sestra u rodilištu riječima na mojem rođenju: 'ovaj momak će vedriti i oblačiti'«. Ipak, ime je, opravdano, dobio po prvom glagolu.

Počeci i napredak

Prvi dodir s glumom bio mu je još u vrtiću u kratkom skeču *Mara i muž*. Ozbiljniji napredak nastavljen je u osnovnoj školi,

a kasnije i u srednjoj, gdje su pred njega postavljeni daleko zahtjevniji zadatci.

»Imam osjećaj da sam uhvatio neke posljednje valove dramskih trupa srednjih škola. Gluma u srednjim školama vrlo je skrajnuta, pogotovo u današnjem sustavu interesiranja i vrijednosti. Profesori su glavni pokretači, a učenici (glumci) su oni koji svojom strašću, posvećenošću i ljubavlju održavaju format srednjoškolskih trupa. Međutim, okolnosti kažu drugačije«, kaže nekadašnji član glumačke trupe subotičke srednje škole **Ivan Sarić**.

Vedrana je iskustvo odvelo do glumačke sekcije subotičkog Američkog kutka kojoj je na čelu bila **Nevena Mlinko**.

»To je prije svega bio višeslojni humanitarni projekt, kojemu se pridružila i Nevena sa svojom trupom. U pitanju su deseto-minutne drame, koje ozbiljno testiraju glumačke sposobnosti iz razloga što sâm akter u kratkom vremenu doživljava razne transformacije. Zamislite cijeli jedan život u deset minuta! No-sim predivno iskustvo iz sekcije Američkog kutka, kako zbog ekipe tako i zbog nevjerovatne Nevene koja je testirala naše granice«, kaže on.

Kršćanska dramska trupa

Gluma i predstave čine se bitnim elementom angažmana djece i mladih u župnim zajednicama, mada prilično nepoznatim u našim uvjetima. Vedranovo iskustvo to potvrđuje:

»Ako je promatramo iz kuta psihološke forme, onda će nam gluma pružiti razvijanje sposobnosti komunikacije, općenito interakcije, a ponajviše upoznavanje čovjeka u svakodnevnom životu i situacijama. Možemo slobodno reći da je u pitanju element koji razvija svijest i podupire otvorenost svijetu. Pokušavam ne gajiti pesimizam u ovom slučaju, prije svega zbog moje dramske trupe *Subotičkoga oratorija* koja vrijedno radi svake godine, i zbog tih nevjerojatnih malih, pretalentiranih ljudi. Iskoristit ću misao vodilju kojoj je autor **Ivo Andrić**: 'U djeci se obnavlja i čisti rijeka čovječanstva'«.

Na pitanje kako učiniti glumu i kazališnu umjetnost sastavnim dijelom kršćanskog svjedočenja i angažmana, te što bi na tom polju trebali učiniti svećenici, a što laici angažirani u župnim zajednicama, Vedran odgovara da su dvije stvari ključne.

»Najvažnije je slijediti Božju volju i biti ustrajan. Činjenica je da u životu kršćanina postoji dosta klonulosti i sumnje, koje je sv. **Ivan Pavao II.** nazvao 'legitimnim pratiteljima kršćanina', pa se može dogoditi da se ne iskoriste razni potencijali unutar crkve-

ne zajednice. Moje je mišljenje da bismo možda danas u Subotici imali našu kršćansku kazališnu trupu da je bilo više hrabrosti ili potpore. Smatram da nedostaje prava i iskrena komunikacija između kleričkih i laičkih krugova. Ponekad nisam siguran je li u pitanju pasivnost ili posesivnost«, kaže Vedran.

Različiti angažmani

Uspoređujući angažman u Dramskoj sekciji Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i subotičke aranžmane, koji su se često događali i usporedo, Vedran navodi primjer živosti takvog intenzivnog rada.

»Primjerice, u petak ujutro mi je generalna proba u Novom Sadu, zatim jurim na vlak kako bih stigao predvečer na generalnu probu u Suboticu, a odmah potom i na predstavu. U subotu se vraćam u Novi Sad, gdje je popodne druga predstava. Često su bili u pitanju različiti angažmani i, bez obzira na napor, to su najljepša ispunjenja i uspomene. Gluma kao profesija ipak nije moj put, no mislim da ću amaterski glumiti do kraja života«, kaže Peić.

Vedran, usprkos naganjanja ka kazališnom svijetu, studira književnost i jezik. Pitali smo ga što slijedi u njegovom profesionalnom životu.

»Književnost je sveobuhvatna, a ono što mi se prvobitno nije ostvarilo, književnost je nadoknadila. Fino sam se nasmiješio epitetu 'profesionalno', budući da se on ne vezuje za mene, prvenstveno zbog toga što moj rad nikad nije bio materijalno naplaćen. Hvala Bogu da je tako, jer onda čuvam iskrenu emociju prema umjetnosti koju živim na neki način. Isto tako, talent je vrlo relativna stvar, pa neka bude samo amaterski, ali s ljubavlju! Težim ka profesorskom zanatu. Za sada tako vidim uperen Božji

prst. U međuvremenu, pokušavam se voditi motivom koji me drži budnim i ustrajnim. 'Neka svatko bude sretan zbog malog komadića Neba iz tvoje ruke', rekao je **Phil Bosmans**«, kaže Vedran.

M. Tucakov

»Moba« na izradi čardaka 1959. godine

Nestaju li salaši i salašari (III.)

DRVO

nezamjenjiv materijal

U seljenje i početak života na salašu za mladu obitelj nije značio i kraj građevinskih zahvata. Za domaćina je to bio tek početak samostalnog uređenja okućnice. Prvo se moralo razmišljati o prehrani, za početak male, a kasnije, tih godina tipično za salašarske, dosta brojne obitelji. Osnovu prehrane tvorio je kruh, krumpir i tjestenine, a od mesa, u manjem opsegu pačetina, guščetina, svinjetina i dobrim dijelom ovčeti-
na. Meso peradi kuhalo se *svecom i nediljom*. Kokoši su se držale mahom radi jaja, guske su se kljukale radi prodaje skupocjene jetrice i perja, a kruh su pekale kućanice u dvorišnim zidanim pećima. Nije se kupovalo ni brašno, na meljavu se nosilo vlastito žito.

Ograđivanje okućnice

U Sonti se nekada od drveta radilo sve što ljudski um može zamisliti. Puno je znanja i mudrosti bilo u iskustvima starih, a mladi salašari su još u starijim dječjim i mlađim momačkim godinama stekli puno praktičnih znanja u domovima svojih očeva i djedova. Drvo se kod salašarske sirotinje rabilo maksimalno. Bilo ga je u izobilju u neposrednoj okolini salaša, osobito uz kanale za odvodnjavanje kojima je bio ispresijecan sončanski atar ili u šumicama obraslim dijelovima neplodnog zemljišta. Prije gradnje svih ekonomskih objekata okućnicu je trebalo ograditi, te razdvojiti *pridnji i stražnji dvor*. Pojmovi *ograda, taraba, plot,*

latež danas nam ne govore puno. Mnogi i ne znaju razliku, sve podvode pod pojam *ograde*. Ograde i tarabe gradile su se od grubo obrađenih dasaka. Ograde su radili tako što su na određenom razmaku, ovisno o duljini dasaka, ukopavali stupove, obično bagremove i izravno na njih prikucavali daske vodoravno. Za tarabe se također ukopavalo stupove, a za njih su paralelno prikucavane dvije grubo obrađene štafle, jedna na visini 40 do 50 cm, druga na visini 120 do 150 cm, ovisno koliko visoku tarabu domaćin želi napraviti. Na štafle su se okomito prikucavale daske visine koju domaćin želi ili uspije osigurati. Gornji krajevi dasaka koso bi se zarezali, obično pod kutom od 45 stupnjeva, kako bi rosa ili kišnica brže skliznule s daske. No, salašari koji bi se ovako ogradili bili su vrlo rijetki. Većina bi oko okućnice postavljala plot ili *latež*. Plot se radio od tanjeg ili debljeg pruća, kolaca, pa i motaka. Vjerojatno je i sam naziv izvedenica od glagola pletiti. Sirotinja je materijala za izradu plota imala u izobilju u neposrednom okolišu salaša. *Plotovi* su pleteni na različite načine. Oni najstabilniji rađeni su od kolja ili motki, ovisno o želji domaćina glede visine. Stupovi bi se ukopali obično na međusobnom razmaku od 3 do 4 metra, a za njih bi se na podjednako razdaljini prikucale 3 do 4 uporedne motke, obično jasenove, zbog svoje elastičnosti. Između tih motaka, postupkom sličnom pletenju, slagalo bi se kolje ili motke potrebne duljine. Drugi tip plota pleten je vodoravno. U zemlju bi se pobijalo bagremovo kolje na međusobnoj razdaljini od 30 do 50 cm, a vodoravno se plelo obično vrbovo deblje pruće, koje je bilo najpogodnije zbog svoje savitljivosti. *Latež* se izrađivala doslovno od svih besplatnih materijala: tankog a dugačkog pruća, trske, kukuruzovine, osušenih stabljika suncokreta, a najčešće od *simenjače*, tj. od poluosušenih stabljika kudjelnog sjemena. Stupovi, obično bagremovi, ukopali bi se na razmaku od 3 do 4 metra, a povezali bi se parom međusobno uporednih motaka s vanjske strane i isto takvim parom s unutarnje strane. Između motaka slagao bi se neki od navedenih prirodnih materijala. Radi čvrstoće i trajnosti gusto bi se sabijali i takva *latež* znala bi potrajati po nekoliko godina. Istina, dešavalo se da je probije svinja ili pas, no, kako je materijala bilo u izobilju, domaćin bi to brzo popravio. *Pridnji* od *stražnjeg dvora* razdvajala bi ograda od bagremovih stupova i pletene žice.

Kruh svagdanji

Kako se žito poslije žetve nije prodavalo, a lakše se čuvalo od brašna, trebalo ga je smjestiti negdje na suho. Za tu namjenu u *pridnjem dvoru* bi se gradila drvena spremišta, *ambari*. I za te objekte salašari bi nalazili potrebno drvo u neposrednom okruženju, jedino je trebalo u njegovu obradu investirati ne tako velika sredstva. Od trupaca, debljih ili tanjih, izvlačile bi se deblje daske za izradu poda i zidova. Ambar se gradio bez temelja. Osnova, odnosno kostur od debljih greda postavljao se na okomito ukopane trupce, tako da je pod bio uzdignut od tla oko pola metra, kako bi se žito zaštitilo od noćne vlage, odnosno jutarnje rose, a isto tako i od jakih ljetnih pljuskova. Na podni kostur užljebljivale su se okomite grede s već izdubljenim žljebovima, koje su se pričvršćivale *pantima*. U žljebove su se slagale i učvršćivale daske. Na zidove bi se postavljale vezne gre-

de i rogovi. Na *kibli*, trokutastom prednjem dijelu ispod krova, ugrađivala bi se vrata, kroz koja bi se u ambar ubacivalo, a kasnije po potrebi i izvlačilo žito. Većina salašara ambare je pokrivala trskom. Kroz godinu, obično jedanput u dva mjeseca, potrebna količina žita bi se izvlačila iz ambara, *uvrećavala* i tako vozila *na meljavu* u mlinove u okolici. Za tu prigodu obično bi se udružilo nekoliko salašara, kako ne bi svaki ponaosob tjerao zapregu za par vreća žita. Na prostoru iza ili pored ambara dozidavala se krušna peć. Šezdesetih i sedamdesetih godina XX. stoljeća najbolji majstori za izradu ovih peći bili su mjesni Romi, a za njima nije zaostajalo ni nekoliko salašara. Kućanice su u ovim pećima pekale kruh, kolače, *buće*, a ne baš često i meso.

Drvodjeljski poslovi na okućnici

U *stražnjemu dvoru* salašari su gradili gospodarske objekte, obično uz ogradu sa zadnje strane okućnice. Gradili bi se *čardak*, štala, svinjci, tor, kokošinjac i šupa. I dvorišni objekti građeni su od jeftinih materijala i pokriveni su poglavito trskom, neki i kukuruzovinom. Osim o ishrani ukućana, trebalo je razmišljati i o smještaju hrane za stoku i perad. Kukuruz se čuvao u klipu, u čardaku. Gradnja čardaka bila je jako jednostavna. Ovisno o potrebama domaćina, određivale bi se dimenzije i po njima bi se u zemlju paralelno ukopalo četiri, šest ili osam, obično bagremovih stupova, koji bi se u razini poda užljebljivanjem poprečno spajali tanjim stupovima, na koje su se prikucavale grubo tesane daske. Uzdužno bi se spajali ukoso postavljenim, s unutarnje strane tesanim stupovima, na koje bi se prikucavale na pol cijepane bagremove motke. Na gornjoj razini izradila bi se najjednostavnija krovna konstrukcija. Čardak bi se pokrivao kukuruzovinom, slamom ili trskom. Od proljeća do kasne jeseni salašari su svinje, ovce, koze i goveda puštali na ispašu, za vrijeme žetve na strnjake dok se ne pooru, jedino preko zime držali bi ih u objektima izgrađenim na okućnici. U dijelu dvorišta bližem stambenom objektu građeni su štala i šupa. I ovi objekti gradili bi se od već navedenih, jeftinih materijala iz neposrednog okruženja salaša. Zidovi štale opleli bi se od vrbovog pruća i oblijepili blatom, zidovi šupe isto tako, pa ukoliko bi se uspjelo pribaviti malo vapna, još bi se i oličili i bljesnuli u punoj bjelini. Dakako, i šupa i štala bile bi pokrivene trskom. U štali bi se smjestili konji i goveda, a u šupi kola, zaprežna oprema i poljodjelske alatke. U daljem dijelu *stražnjega dvora* građeni su svinjci, kokošinjac, staja s torom za ovce, na koju se obično nastavljala kamara slame, čardak i drnjak. Tek u kasnijoj fazi, kad su malo imućniji salašari počeli graditi zidane svinjce, čardak je obično rađen kao njihova nadogradnja, a pokrivan je salonit pločama ili biber crijepom. Tako bi se uštedio i prostor i materijal, jer bi za ovako građena dva objekta bio potreban samo jedan krov. Sastavni dio svakog salaša bio je i komad zemljišta za gajenje povrtlarskih kultura potrebnih za ishranu obitelji, a ukoliko bi nešto preteklo, iznosilo bi se na tržnicu i prodavalo. U vrtu bi se iskopao trap za zimsko skladištenje krumpira, stočne repe i korjenastog povrća. Trap bi se pokrивao slamom i slojem zemlje od šezdesetak centimetara, a na sloj zemlje posipan je pepeo. Na taj način postizani su izuzetno dobri efekti prirodne termo izolacije.

Ivan Andrašić

Srijemska Mitrovica – dio Jadranske regije

Zajednička turistička ponuda

Svetlana Sabo

»Osim toga što ćemo se kao destinacija naći na ponudi velikih tur operatera i svaka će grupa turista, koja bude zainteresirana da učini nešto novo i drugačije, moći prepoznati Srijemsku Mitrovicu kao dio nove atraktivne, zanimljive ponude u Jadranskoj regiji«, kaže Svetlana Sabo

Turistička organizacija Grada Srijemska Mitrovica potpisala je partnerski sporazum za implementaciju projekta ADRI-LINK – Interpretacijska mreža jadranskog krajolika u okviru drugog poziva za prijedloge projekta Interreg V-5 Jadransko-jonskog ADRIION programa 2014 -2020. Konzorcij partnera se sastoji od 11 partnera iz sedam zemalja: Italije, Grčke, Albanije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije, koje predvodi vodeći partner iz Slovenije *Jesi*. Trajanje projekta je 30 mjeseci, tj. do srpnja 2022. godine. Ukupan iznos projekta je 2.409 446 eura, od čega je 199.348 eura alocirano na Turističku organizaciju Srijemske Mitrovice. Opći cilj projekta je promoviranje pejzažnog turizma u Jadranskoj regiji kroz stvaranje mreže interpretacijskih centara krajolika, koji su koncipirani kao ključne točke odabranih tematskih staza i ruta, digitalno povezanih kroz ICT platformu, koja omogućuje integrirano upravljanje turizmom s ciljem smanjenja njegove sezonske osobine kroz valoriziranje, prirodnih i kulturnih krajolika kao zajedničkih prednosti koje mogu biti posjećivane tijekom cijele godine.

Popularizacija kulturnoga blaga

Zajedno s projektnim partnerima, Srijemska Mitrovica je prepoznala da je Jadranska regija dobro uspostavljena turistička destinacija gdje su potencijali za razvoj cjelogodišnjih turističkih

destinacija mnogobrojni i uključuju prirodne, kulturne i povijesne znamenitosti te kulturne raznolikosti. Ovo nije prvi put da Turistička organizacija Srijemske Mitrovice sudjeluje u natječajima čiji su sudionici i lideri projekta gradovi iz Hrvatske.

»Turistička organizacija Grada Srijemska Mitrovica rado sudjeluje na natječajima Europske unije. Vođeni iskustvom od prošle godine imali smo uspješno završen projekt *Europa za građane*, te zbog dobre realizacije, suradnje i odgovornog odnosa prema sudjelovanju, pozvani smo i prošle godine da sudjelujemo s Varaždinom kao liderom projekta. Projekt je prošao i sretni smo što smo i ove godine od ožujka nastavili dalje realizirati projekt *Get to it* (Aktiviranje građanstva u demokratskim procesima). Zajedno s Hrvatskom, kao liderom projekta, sa Slovenijom, Češkom i Italijom, mi smo predstavnici Srbije. Delegirali smo se primjerom da utječemo na veliki broj građana javnog i privatnog sektora na realizaciju naših manifestacija, populariziranjem kulturnog blaga. To je jedan od načina i naših prijedloga kako ćemo predstavljati demokratsko uključivanje građana u europske procese«, ističe v. d. ravnateljice Turističke organizacije Srijemske Mitrovice **Svetlana Sabo**, dodajući:

»Ove godine na naše zadovoljstvo ponovo sudjelujemo u tom projektu. Ono što je nevolja to je ova pandemija koronavirusa i način na koji ćemo ga za sada realizirati. To ćemo učiniti putem interneta i individualnog rada svakog grada u svom dijelu projekta. Očekujemo da će se situacija promijeniti od jeseni, te da ćemo razmjenjivati naša iskustva i da ćemo sve partnere dočekati u našem gradu i pokazati kako mi to uspješno radimo«, kaže Sabo.

Hrvatska dobar partner

Početkom ove godine Turističkoj organizaciji u Srijemskoj Mitrovici odobren je projekt ADRI-LINK, čiji je cilj promoviranje pejzažnog turizma u Jadranskoj regiji.

»To je veoma interesantan i veliki projekt. Prvi put sudjelujemo u tako velikom projektu gdje je grant skoro 2,5 milijuna eura, a oko 200.000 eura je alocirano na Turističku organizaciju Srijemske Mitrovice. Ono što je benefit cijelog projekta je da će se uz pomoć njega povezati deset interpretacijskih centara. Kao završnica je formiranje interpretacijskog centra u našem gradu kroz zajedničku digitalnu platformu koja će umrežiti sve ove destinacije i na suvremen i moderan način predstaviti sve ono što naš rad čini atraktivnim u turističkom smislu. Isto tako će se stvarati strategija održivog razvoja. Putem njega će se napraviti jedna zajednička turistička destinacija Jadranske regije i na taj način sve ove destinacije će živjeti cijele godine. Poslednje što će se desiti je jedan dan jadranskog pejzaža, koji će biti održan na ovim destinacijama«, navodi naša sugovornica, ističući da su im očekivanja da će uz pomoć odobrenih sredstava u Srijemskoj Mitrovici otvoriti moderan i suvremen info centar koji će se staviti u funkciju interpretacijskog.

Ljetne manifestacije u Srijemskoj Mitrovici poznate su ne samo u Srbiji nego i u široj regiji. Jedna od njih je i *Srem Folk*

Fest, međunarodni festival folklor, koji se svake godine održava u kolovozu. Kako navodi Sabo, pripreme su u tijeku ali se trenutno ne može sa sigurnošću reći da će ona biti održana ove godine.

»Kao što je globalno u svijetu, poznate su već informacije da je turizam jedna od grana koja će najviše istrpjeti posljedice pandemije. Isključivo se baziramo na domaći turizam u okvirima naše države. Dobre su kampanje koje je Turistička organizacija Srbije pokrenula da afirmira domaće destinacije. Mi očekujemo da će, čim bude malo stabilnija situacija, ponovo priljev turista biti povećan. Mogu reći da su veoma interesantna naša seoska turistička domaćinstva ili salaši koja nude prenočište turistima, napose u vrijeme zabrane kretanja. Iz velikih gradova su se ljudi trudili da se sklope i budu na mjestima gdje se djeca mogu slobodno kretati u dvorištima. Što se tiče cijena, mogu reći da su svi zadržali koje su bile i prije ove pandemije, što je veoma korektno«, zaključuje naša sugovornica.

S. D.

Radionica pravljenja tarane

Neizostavno jelo koje se čuva od zaborava

U organizaciji UBH *Dužijanica* 1. srpnja na Etno salašu u Đurđinu održana je radionica pravljenja tarane. I ove godine radionica je okupila vrijedne žene koje su od brašna, vode i jaja uz svoje umijeće napravile domaću taranu. Za iskusne domaćice tarana i nije neko otkriće, ali prava domaća tarana itekako zahtijeva znanje, točnije iskustvo i poseban način rada. Još

kada je skuhanu i s domaćom *divenicom* (kobasicom) onda je to pravi užitak za nepce.

Tarana je u bunjevačkim obiteljima bila i ostala neizostavno jelo. Znalo se kojim se danima jede, najčešće se kuhala subotom zbog svoje brze pripreme, a znala se naći na meniju i tijekom radnoga tjedna, i to srijedom ili petkom. U toj drugoj varijanti, osobito petkom, kuhana je posna, odnosno bez *divenice*.

Tradicijski način izrade

Recept za izradu domaće tarane dobili smo na radionici od **Slavice Prčić**, a ujedno smo saznali i tehniku pravljenja tarane. Pravljenje velike količine tarane, za cijelu godinu ili za neki kraći period iziskivalo je veći broj žena. Tako bi se nekad, kao i sada na radionici, okupile žene i uz razgovor odradile veliki posao. Na ovaj način tarana se pravila u ljeto kako bi se lakše i brže sušila.

»Kada su se pravile ovako veće količine, uvijek se vodilo računa da se tarana dobro osuši, a onda se skladištila u platnenim džakovima na tavanu«, posvjedočila je **Gabriška Zubelić**.

Po riječima direktora UBH *Dužijanica* **Marinka Piukovića**, radionica pravljenja tarane je zamišljena da se oživi i sačuva tradicijski način izrade, a ujedno i da sami sebi osiguraju proizvod koji mogu koristiti na nekim od predstojećih manifestacija.

»Radionica pravljenja tarane nam je važna radi organiziranja

natjecanja u kuhanju tarane koje se svake godine organizira na manifestaciji *Takmičenje risara*. Ove godine neće biti natjecanja, ali će biti kuhanje tarane, a posjetitelji ove manifestacije će je po pristupačnim cijenama moći kupiti, pa i kušati. Također, žene su se međusobom dogovorile, te će u ponudi biti i suha tarana. Ono što je nama bitno jest da posjetiteljima ponudimo auten-

tično jelo. Imamo domaću *divenicu*, koju smo zimom napravili na risarskom *disnotoru* (kolinju), domaću taranu koju smo sada napravili i da na taj način gostima nudimo ono što smo sami pripremili na isti način kako se nekad radilo na salašima u našim obiteljima«, kaže Piuković.

Nagusto tarana

Žene koje su radile na radionici su mještanke Đurđina, koje se po riječima **Marije Kujundžić** svake godine odazovu na ovu radionicu, ali i uključe u pripremu *risarskog ručka* (doručka), koji zahtijeva dodatni posao, osobito oko pečenja domaćeg kruha i kiseljenja domaće *kiselne* (kiselo mlijeko). »Izuzetno nam je važno da imamo žene na koje možemo računati i na koje se možemo osloniti. Pokušavamo ovaj posao prenijeti i na mlađe, kako izradu tarane tako i pripremu oko *risarskog ručka*, ali moram priznati da je za sada slab odziv mladih *cura*. Plan za budućnost nam je uključiti mlađe žene koje bi jednoga dana, kada mi više ne bismo mogle, nastavile i čuvale naše običaje, pa i ove kulinarske«, kaže Marija Kujundžić.

Ukoliko želite kušati taranu koja je pravljen na tradicijski način, organizatori vas pozivaju na manifestaciju *Takmičenje risara*, koja će biti održana 11. srpnja (sutra) na njivi kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu. Početak je u 6.30 sati.

Recepti:

Za domaću taranu potrebno je:

2 kg glatkog brašna

2 kg oštrog brašna

15 jaja

1 litra vode

1 žličica soli

Jaja, voda i sol se pomiješaju. Dobivena smjesa od jaja se *štrapa* po brašnu i trlja se rukama. Jedna osoba *štrapa*, a druga trlja brašno. Ovaj postupak se radi sve dok se na dobije vlažno, ali rastresito tijesto. Tijesto treba biti u obliku malih grudvica. Tako se dobiveno tijesto »prosija« kroz krupni *protak* (sito), a nakon toga i kroz sitniji uz pomoć guranja rukama. Na taj način se dobije ista veličina tarane. Ona krupnija tarana se stavlja na sušenje, a sitna se vraća na početak postupka. Ovaj proces se ponavlja, sve dok se ne potroši sva pripremljena smjesa. Kada se pravi tarana, s ovom količinom brašna mora raditi više žena i to zaista izgleda kao industrijski postupak. Budući da je toplo, bitna je i brzina izrade kako se tijesto ne bi previše osušilo. Za ovaj posao sa spomenutom količinom brašna i nekoliko žena potrebno je oko sat i pol vremena.

Kuhanje tarane

Po receptu **Franje Prčića**:

Za 6 osoba

0,5 kg tarane

2 glavice crnog luka

2-3 krumpira

domaća *divenica*, količina po želji

crvena mljevena paprika, *vegeta*, papar i sol po okusu

2,5 l vode

Crni luk izrezati na sitno, krumpir izrezati na kockice i skupa s lukom pirjati na masti (ili ulju). Dodati na komade izrezanu suhu kobasicu i doliti vodu da se kuha. Staviti začine (voditi računa o količini soli, kako jelo ne bi bilo preslano budući da je kobasica dimljena i već pomalo slana). To ostaviti da se kuha. Kad je krumpir na pola kuhan, dodaje se tarana i onda se kuha još 15-20 minuta. Kada je tarana kuhana, treba ju poklopiti i ostaviti koji minut da odstoji.

Posna tarana

Po receptu Slavice Prčić:

Potrebni sastojci su isti kao u prethodnom receptu, samo što se ne stavlja kobasica, te je ovaj način pripreme brži. Luk sitno izrezati, krumpir na kockice i sve zajedno pirjati, te posoliti kako bi luk pustio svoj sok. Kada je luk staklast, skinuti ga s vatre i dodati crvene paprike i začine, te uliti vodu i kuhati nekoliko minuta. Usuti taranu i ostaviti da se kuha još nekih 15-20 minuta.

Upržena tarana

Po receptu Marinka Piukovića:

Za ovo jelo se koristila sitnija tarana.

Tarana se kratko propirja na masti i u to se doda vode i sol po želji, te se tako dobije kaša koja se služila kao samostalno jelo.

Savjeti +

Tarana se može usuti i ukuhati i u ragu čorbu, juhu od rajčice... kao i u pileći paprikaš.

Friška tarana se manje kuha, a osušena duže.

Na svaki kilogram sušene tarane ide 5 l vode.

Ž. V.

Webinari hrvatskog folklora

ZAGREB – Zbog koronaepidemije, Hrvatska matica iseljenika za sve seminarce i polaznike Matičine Škole hrvatskog folklora (ŠHF) te članove amaterskih KUD-ova u iseljeništvu priprema vikend webinarne koje će voditi voditelji ŠHF-a i koji će obuhvaćati teme vođenja tamburaškog i plesnog folklornog ansambla te narodnih nošnji i pjesama.

Katarina Horvatić će u tako u četvrtak, 16. srpnja, s početkom u 18 sati, držati webinar *Narodne nošnje (2. dio)*; **Tibor Bün** će u subotu, 18. srpnja, od 15 sati držati webinar *Vođenje tamburaškog orkestra*, dok je za subotu, 25. srpnja, od 15 sati najavljen webinar *Metodika vođenja amaterskih folklornih ansambala* kojega će držati **Andrija Ivančan**.

Svi zainteresirani trebaju poslati mail s osnovnim podacima na mail folklor@matiss.hr kako bi dobili link na webinarne. Za sve polaznike webinarne su besplatni.

Otvorenje Kolonije slamarki i godišnji koncert Gupca

TAVANKUT – Ukoliko ne bude uvođenja dodatnih mjera veza-nih za brobu protiv koronavirusa, u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, večeras (petak, 10. srpnja) bit će organiziran kulturni program

u povodu otvorenja XXXV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu i godišnji koncert folklornog odjela *Gupca* na kojem će nastupiti sve tri uzrasne skupine Društva. Program se održava u Domu kulture u Tavankutu, a počinje u 19 sati. Cijena ulaznice je 200 dinara.

I. D.

Ljeto u subotičkoj knjižnici

SUBOTICA – Gradska knjižnica Subotica organizira program *Ljeto u knjižnici* koji traje do 14. kolovoza. Programi su **svakog ponedjeljka, srijede i petka od 11 do 12 sati, odnosno utorka i četvrtka od 17 do 18 sati** na Dječjem odjelu.

»Dodite da se družimo, čitamo, plešemo, kreativno zabavimo i iskusite posao knjižničara«, poručuju iz knjižnice.

Natječaj Prepekova jesen 2020.

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Prepek* iz Novog Sada raspisalo je natječaj za kratke priče koje će biti objavljene u zborniku *Prepekova jesen 2020*. Pravo sudjelovanja imaju svi građani Srbije i Hrvatske, te iz drugih država, koji pišu na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata.

Tema priče je slobodna. Autori mogu poslati **do tri neobjavljene priče**, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje. Priče se ne honoriraju.

Priče slati na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.prepek@gmail.com pri čemu u rubrici *subject* treba naznačiti **PREPEKOVA JESEN 2020.** - ime i prezime autora.

Rok za slanje priča je 1. kolovoza 2020. godine.

Uredništvo zbornika *Prepekova jesen 2020*. odabrat će najbolje radove za istoimeni zbornik koji će biti tiskan u nakladi Udruge, te će tročlani žiri rangirati prve tri pripovijetke.

Na promociji Zbirke, predviđenoj za listopad 2020. godine, uz prigodni program članova HKUPD-a *Stanislav Prepek*, tri prvoplasirane priče pročitati će nagrađeni autori.

Dužijanca u Žedniku

Plod rada i vjere

Prva nedjelja u srpnju je termin kada se održava *Dužijanca* u Žedniku, svečanost kojom se tamošnji bunjevački Hrvati tradicionalno zahvaljuju Bogu za rod žita. Tako je bilo i ove godine, u nedjelju, 5. srpnja. Misa zahvalnica služena je u mjesnoj crkvi svetog Marka evanđelista, a misno slavlje predvodio je vlč. **Nebojša Stipić**.

U prigodnoj homiliji vlč. Stipić je poručio kako je važno da vjernici, a posebno mladi, u čemu trebaju prednjačiti nositelji žetvenih svečanosti – bandaši i bandašice, rade na očuvanju običaja dužijance.

»*Dužijanca* nije puka nošnja, svirka, kićenje i pokazivanje. Ona je plod obitelji, plod vjere, plod molitve i plod rada. Stoga, dragi Bože, primi ovaj kruh obitelji svoje, svoga naroda i neka ga anđeo tvoj prinese na tvoj nebeski žrtvenik«, kazao je vlč. Stipić.

Ovogodišnji nositelji žetvenih svečanosti u Žedniku bili su bandaš **Predrag Kuzmanović** i bandašica **Aleksandra Poljaković**, te mali bandaš **Luka Crnjaković** i mala bandašica **Anđela Horvacki**. Na početku mise tradicionalno smo imali prilike čuti i žedničke *krajljice*, a misno slavlje uveličao je i župni zbor pod ravnanjem kantora **Nikole Ostrogonca**.

Navečer je u selu priređeno i *Bandašicino kolo*, na kojem su kao gosti nastupili folklorasi HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Proslavi *Dužijance* u Žedniku nazočili su i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

N.S.

U Subotici otvorena izložba Cilike Dulić-Kasibe

ŠEZDESET GODINA likovnog stvaralaštva

»Cilika Dulić Kasiba je sve ove godine slikala po svom nahođenju, po svom instinktu, bez formalnog školovanja na području likovnosti, ali s velikom željom da na platnima pokaže sve ono što nosi u sebi i ono što čini njenu životnu okolinu«, kaže povjesničar umjetnosti Branimir Kopilović

U povodu 60. obljetnice umjetničkog rada i 88 godina života **Cilike Dulić-Kasibe** u ponedjeljak, 6. srpnja, otvorena je njena samostalna likovna izložba u galeriji subotičkog Otvorenog sveučilišta. Izložba je održana u organizaciji hrvatske likovne udruge *CroArt* iz Subotice.

»Cilika Dulić-Kasiba rođena je u Subotici 1932. godine, a odgajana je u obitelji bačkih Hrvata. Prvenstveno je slikarica običaja Hrvata-Bunjevaca, a inspiraciju za svoje slike crpi iz narodnih običaja svojih predaka. Tako se na njenim slikama mogu vidjeti

svadbeni običaji, kao i oni vezani za pojedine crkvene blagdane i svakodnevni obiteljski život na salašu. Ovjekovječila je Cilika i skupljanje plodova s bačke ravnice, kola, prela, kartače, pa i one tužne u kojima se pokojnici ispraćaju. Ona je postala autentični prikazatelj jednog vremena koje je iza nas, a istovremeno, kroz

Iskrenost se ne može naučiti

»Cilika Dulić-Kasiba je jedna od rijetkih, upornih i prepoznatljivih umjetnica iz područja naivnog slikarstva. Ovdje je izloženo 42 njene slike po kojima je prepoznavamo već dugo godina. Na svakoj njenoj slici ima figure, čovjeka. Rekla mi je kako slika ne može biti bez čovjeka. To je njen humani pristup. Njen rad je iskren, prisutna je u mnogim enciklopedijama naivne umjetnosti, kako kod nas tako i u svijetu. Cilika slika narodne običaje u kojima je i sama sudjelovala. To je dio njenog života. A za svakog umjetnika najbitnije je biti iskren. Tehnika se može naučiti, ali iskrenost ne može. Njene slike nisu slatku-njave«, kaže likovni kritičar **Mile Tasić**.

Slikaj ono što imaš u sebi

»Taj koji stvara ne mož brez tog. Volila sam crtati još dok sam bila mlada, crtala sam puno. Kasnije sam počela slikati, a slikar i pedagog **Stipan Šabić** mi je uvijek divanio: »Nemoj prislikavat, samo slikaj ono što imaš u sebi! Ovo je sve bilo u meni, što se mož vidit i na ovoj izložbi«, kaže Cilika Dulić-Kasiba.

likovno stvaralaštvo i čuvar vrednota koje ostaju i koje traju«, rekla je na otvorenju izložbe tajnica udruge **CroArt Jelena Lipozenčić**.

Iskrenost naive

Povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović** rekao je kako se ovom izložbom želi obilježiti 60 godina likovnog stvaralaštva slikarice naive, Cilike Dulić-Kasibe, što je zaista nesvakidašnji slikarski staž, koji zaslužuje poštovanje.

»Cilika Dulić-Kasiba je sve ove godine slikala po svom nahođenju, po svom instinktu, bez formalnog školovanja na području likovnosti, ali s velikom željom da na platnima pokaže sve ono što nosi u sebi i ono što čini njenu životnu okolinu. Sve te emocije, jedna tiha i nenamjetljiva poetika naivnog slikarstva dolaze iz ovog okruženja bačke ravnice, odnosno panonske nizine u kojoj živimo. Na njenim slikama često vidimo običaje bunjevačkih Hrvata, simboliku jednog načina života i znamenja nekadašnje svakodnevice. Njeni likovni počeci vezuju se za likovne kolonije 1960-ih godina u Tavankutu, a zatim u nadolazećim godinama izlaže uglavnom na zajedničkim izložbama likovne sekcije tadašnjeg KUD-a *Matija Gubec*, te potom i sve češće diljem čitave tadašnje države«, rekao je Kopilović i naveo neke od značajnijih izložbi ove umjetnice.

»Od značajnijih izložbi naveo bih svakako izložbe u Subotici, u tadašnjem Domu kulture, potom u galeriji Muzeja primenjenih umetnosti u Beogradu i galeriji *Likum* u Zagrebu, sve navedeno 1966. godine. Potom 1971. godine na velikoj izložbi posvećenoj likovnom stvaralaštvu Subotice u periodu 1945. – 1970. u Gradskom muzeju Subotice. Izlagala je i na brojnim izložbama 1970-ih i 1980-ih koje su tematizirale naivno slikarstvo, i to u Osijeku, Dubrovniku, Sisku, Zagrebu, Tavankutu, Jagodini, Kovačici, Pančevu. Od 1992. Cilika postaje članicom obnovljene likovne sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* te izlaže u sklopu godišnjih revijalnih izložbi. Od 1997. godine sudjeluje na likovnoj koloniji *Bunarić*, a od 2011. godine, jedna je od članica osnivača HLU *CroArt* iz Subotice.

Na njenim platnima vidimo motive koji su vam svima poznati, simboliku načina života vezanog najviše za salaše; te kompozicije odišu jednostavnošću, a njene slike ne možemo gledati očima koje ocjenjuju zanatsku savršenost onoga što je naslikano, nego samo usvojiti misao o tome koliko je iskrenost naive puno važniji element, »čitanja scene«, rekao je Kopilović na otvorenju izložbe.

Predsjednik udruge **CroArt Josip Horvat** zahvalio se svima koji su pomogli i podržali ovu izložbu na kojoj su svirali mladi iz Tamburaškog ansambla HGU *Festival bunjevčki pisama*, pod ravnanjem profesorice **Mire Temunović**.

Z. Sarić

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj

Zahvala u srcima

»Crkva je danas puna i danas svečano slavimo, a moja je želja da bude zahvalnosti i u vašim srcima«, kazao je vlč. Goran Vilov

Ljetne vrućine kada gori i nebo i zemlja često se znaju završiti olujom i tučom. Tako je danas, a tako je bilo i prije 100 ili 200 godina. Strahovalo se od tih naglih ljetnih promjena vremena koje su često u trenu znale uništiti višemjesečni rad i trud odnašnjih ljudi. Jedno takvo nevrijeme zadesilo je i Vajsku. Kada je to bilo, ni oni najstariji mještani ne mogu točno reći. Ali ono što znaju i čuvaju je zavjet koji je tada dan Nebeskoj Gospi: da bi sačuvali svoje selo od novih nepogoda svakog 2. srpnja, bez obzira koji to bio dan u tjednu, zahvalit će se na uslišenim molitvama. Tako je bilo i ove godine, a obilježavanje Zavjetno-zavičajnog dana organizirale su župe sv. Jurja iz Vajske i sv. Ilije iz Bođana te HKU Antun Sorgg iz Vajske.

Nekad i sad

»Taj dan nekada se obilježavao tako što se na misu išlo u crnini, jer smo se podsjećali na neku davnu godinu kada je tuča uništila sav urod oko našeg sela. Danas se to slavi drugačije, svečanije. Puno mi je srce kada to vidim, posebno zbog ovih mladih u nošnjama«, kaže **Katica Aničić**.

»Pričali su naši stari da je davno takvo nevrijeme u selu bilo da su sve kuće porušene. Naši stari su se tada zavjetovali da će 2. srpnja za nas u Vajskoj biti veliki svetac i očuvali smo taj zavjet. Dolazila sam na Zavetni dan kao djevojka, a poslije 42 godine, koliko sam provela u Njemačkoj drago mi je vidjeti da su Vajšanci očuvali svoj zavjet«, kaže **Ana Božić**.

Procesija, folklorši, izložba

Svečanu svetu misu predvodio je velečasni **Goran Vilov**, župnik u Monoštoru, selu koje također čuva i slavi svoj zavjetni dan.

»Kada se više ništa ne može učiniti, čovjek se moli Bogu i kaže 'samo nas Ti možeš spasiti. Ti si Bože svemoguć, Ti nas voliš, pomози da nam bude bolje, lakše, da budemo spašeni'. Crkva je danas puna i danas svečano slavimo, a moja je želja da bude zahvalnosti i u vašim srcima«, kazao je vlč. Vilov.

Poslije misnog savlja upriličena je procesija oko crkve s Gospinim kipom.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa sudjelovala je dječja dramsko-foklorna skupina HKU *Antun Sorgg*, **Emilija i Valentina Kovačev** iz Bođana i pučki pjesnik **Josip Dumendžić Meštar**, također iz Bođana.

Proslava Zavičajno-zavjetnog dana nastavljena je u *Šokačkoj kući* gdje je priređena izložba *150 godina Bunjevačkih i šokačkih novina*. Izložbu je otvorio dopredsjednik HNV-a **Željko Šeremešić**.

»Novine je pokrenuo biskup **Ivan Antunović** s ciljem da sačuva narodnu svijest, izgradi zajedništvo. Biskup Ivan Antunović zagrijavao je nade mnogima i taj proces traje sve do danas. Kao i onda, tako i danas suočavamo se s raznim problemima, ali ne odustajemo«, kazao je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Proslava je nastavljena u subotu, 4. srpnja, kada je udruga *Antun Sorgg* u *Šokačkoj kući* bila domaćin članovima HLU *Cro-Art* iz Subotice. U nastavku programa predstavljen je 14. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Leksikon su predstavili urednik **Slaven Bačić** i jedan od suradnika iz šokačkog Podunavlja Josip Dumendžić Meštar.

»Situacija koja nas je zadesila ipak nas nije spriječila da ovu našu manifestaciju organiziramo i još i proširimo«, kazao je predsjednik udruge *Sorgg* **Mladen Šimić**.

Z. V. / A. Š.

Zamijenjeni dotrajali prozori

Sredinom lipnja na zgradi župnog doma katoličke crkve u Starčevu zamijenjeni su dotrajali prozori. Ugradnju nove PVC stolarije obavila je tvrtka *Al-Plast* iz Dolova kraj Pančeva,

a troškovi su iznosili 270 tisuća dinara.

Sredstva iskorištena za ovu investiciju odobrio je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske preko natječaja objavljenog prošle jeseni. Novac je dobiven temeljem projekta Udruge banatskih Hrvata koja u Starčevu broji nekoliko desetaka aktivnih članova. Ugrađena su također i nova ulazna vrata i prozor iz pravca dvorišta, a te su radove financirali vjernici iz Starčeva.

Na ovom objektu izgrađenom oko 1907. godine nužni su brojni građevinski popravci koji zahtijevaju znatna novčana ulaganja. Pastoralno vijeće župe sv. Mauricija stoga je apeliralo na sve članove ove zajednice i ljude dobre volje da pomognu kako bi imovina katoličke crkve u Starčevu bila održavana na valjan način i u najboljem mogućem stanju ostavljena u naslijeđe generacijama koje dolaze.

D. M.

Na Institutu u Budimpešti

Don Jovičić obranio drugi doktorat

Don **Goran Jovičić**, svećenik Subotičke biskupije, obranio je 23. lipnja na Institutu za kanonsko pravo Katoličkog sveučilišta *Pázmány Péter* u Budimpešti doktorsku disertaciju (*Summa cum laude*) pod nazivom »Die völkerrechtliche Stellung des Heiligen Stuhls und des Vatikanstaates unter Berücksichtigung ihres Status im System der Vereinten Nationen« (Međunarodno-pravni položaj Svete Stolicе i Države Grada Vatikana s posebnim osvrtom na njihov status u sustavu Ujedinjenih naroda) pod mentorstvom ustavnog suca Mađarske i profesora civilnog i crkvenog prava dr. **Balázsa Schanda**.

Goran Jovičić rođen je u Subotici 1979. godine, a od 2013. godine doktor je kanonskoga prava. Doktorirao je u Beču. Trenutačno je profesor dogmatske teologije na Bogoslovnom fakultetu *Svetoga Patrika* u Menlo Parku u Kaliforniji, gdje pomaže i u formaciji budućih svećenika sjeverne Kalifornije i Pacifika.

M. T.

Mlada misa u Tavankutu

U nedjelju, 12. srpnja, u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu mladu misu slavit će mladomisnik vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**. Misno slavlje počinje u 17 sati.

Događanja na Bunariću

U Marijanskom svetištu Bunarić lik Majke Božje je trajno u svetištu i ono je otvoreno cijele godine i

dostupno svima. Postoji mogućnost organiziranog posjeta župskih zajednica, ali po dogovoru s rektorom svetišta.

Misna slavlja:

13. srpnja – Majka Božja Bistrička, u 18 sati

16. srpnja – Gospa Karmelska

U susret blagdanima

- 11. srpnja – Benedikt
- 13. srpnja – Majka Božja Bistrička
- 16. srpnja – Gospa Karmelska
- 22. srpnja – Marija Magdalena
- 23. srpnja – Brigita Švedska
- 25. srpnja – Jakov apostol
- 26. srpnja – Joakim i Ana

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Plodno tlo za Božju riječ

Jedna od glavnih karakteristika Isusovog navješćanja Božjeg kraljevstva je govor u prispodobama. Tako je on na slikovit način pokušao ljudima približiti tajnu koja nadilazi svijet u kojem žive. Ljudi vole slušati govornike koji su slikoviti, koji koriste primjere i usporedbe, osobito kada pričaju o nečemu teže razumljivom. Zato je Isus tako često i koristio prispodobu, kako bi njegov govor bio prijemčiviji slušateljima, a zato se i služio primjerima iz svakodnevnog života svojih suvremenika. Da je stil njegovog navješćanja bio prihvaćen, svjedoči i činjenica da ga je, kako pišu evanđelja, često slušalo veliko mnoštvo. Naravno, mnogi su tu bili jer su povjerovali u Isusa i slijedili su ga zbog svoje vjere, ali mnogi su bili i zbog radoznalosti ili jer su voljeli slušati ono što on priča, jer im se svidio stil njegova poučavanja. Kako to uvijek biva, u velikom mnoštvu ljudi su prisutni iz različitih razloga.

Prispodoba o sijaču

Prispodoba koju Isus priča mnoštvu petnaeste nedjelje kroz godinu je o sijaču koji sije, a sjeme pada na različite vrste tla. Jasno je da je sijač Bog, njegova riječ sjeme, a različite vrste tla ljudi koji tu riječ slušaju. Isus, koji je imao sposobnost proniknuti ljudska srca i vidjeti sve što netko u sebi nosi, vidio je i znao da u mnoštvu koje se okupilo ima ljudi koji su ga došli čuti i vidjeti ponukani različitim motivima. Znao je on da su mnogi došli, jer su prije čuli za njega, pa su htjeli osobno ga vidjeti, ili jer im je bio zanimljiv kao govornik, pa su iskoristili priliku što je u njihovom kraju. Znao je da među okupljenima ima i njegovih istinskih nasljedovatelja, koji su došli jer su u njemu prepoznali Mesiju; jer su željeli upoznati tajne kraljevstva Božjeg, ali je također znao i da među okupljenima ima i njegovih protivnika, koji su čekali neku pogrešnu riječ kako bi mogli nastupiti protiv njega. Zato svatko od okupljenih predstavlja neku vrstu tla za Božju riječ, o kojoj govori u svojoj prispodobi. Stoga će njegova riječ iz nečijih sjećanja vrlo brzo nestati, kao što će ptice pozobati sjeme koje je palo uz put. Neki će se lako oduševiti, ali samo trenutačno, vrlo brzo će na oduševljenje i na to što su čuli zaboraviti, kao kad sjeme padne na kamenito tlo, pa iznikne, ali se brzo i osuši. A u onima koji

su previše okupirani onim što u sebi nose, brigama, problemima, planovima, u njima će riječ biti ugušena, kao što trnje uguši sjeme koje u njega padne. Dakle, Isusova riječ donosi rod samo kod onih koji su došli otvorena srca čuti što će on reći, koji vjeruju i spremni su vjeru posvjedočiti, spremni su slušati i u svom životu provesti ono što su čuli. Plodom posijane riječi Bog će nagraditi svakoga tko joj tako pristupi.

Naš pristup Božjoj riječi

Ova prispodoba nas potiče na razmišljanje o svom pristupu naviještenoj Božjoj riječi. Nismo uvijek ista vrsta tla za posijanu riječ. Mnogi uvjeti i okolnosti utječu na naš pristup Božjoj poruci. No, iako ovu prispodobu svi dobro znamo, rijetko razmišljamo o tome jesmo li mi ti koji donose rod ili ne. Bog kao sijač djeluje na različite načine i pokušava u naša srca posijati svoju riječ. Prvenstveno se to događa na svetoj misi, ali i na različitim duhovnim obnovama, susretima, u osobnom čitanju Svetog pisma i druge kršćanske literature... Različiti pristupi takvim događajima i mjestima čine nas različitim vrstama tla za posijano. Puno puta smo na mise i neke susrete odlazili da bi ljudi vidjeli kako smo mi vjernici; na susrete smo išli radi druženja i putovanja, zbog atraktivnih destinacija odvijanja i sl. Na duhovnim obnovama ili u osobnom razmatranju bili smo suviše okupirani nekim svojim mislima i problemima, što nas je učinilo rasijanima, te se nismo mogli sabrati i usredotočiti na ono što je Bog za nas pripremio.

Isus prispodobu zaključuje riječima: »Tko ima uši, neka čuje!« (Mt 13,9). Naravno, svi su imali uši, i čuli su što je on govorio, ali pristup slušanju odredio je u kojoj će se skupini svaki od slušatelja naći. U smislu vjere, uši ima onaj tko otvorena srca prima Božju riječ i spreman je na njezino djelovanje u svome životu. Bez te spremnosti sav početni entuzijazam i zanesenost padaju u vodu, pa su samo poslije izvjesnog vremena isti kao oni što nisu čuli riječ.

Stoga težimo tome da u svakoj prilici bude-mo oni koji će spremno primiti Božju poruku i prema njoj živjeti, ne dopustivši da nas išta u tome pokoleba. Naša želja i spremnost od Boga će biti nagrađene plodovima takvoga života.

Ivana Mačković, učenica generacije srednje Muzičke škole u Subotici

Kad se spoje ljubav i rad – stiže uspjeh

*Kada bih joj rekla da neko mjesto treba popraviti i doraditi, ona je to shvatila kao izazov, a ne kao kritiku. Zbog takvog pristupa prema radu uslijedio je uspjeh * Jaka volja i ljubav prema onome čime se bavim je na kraju uvijek pobjeđivala*

Učenicom generacije u srednjoj Muzičkoj školi u Subotici proglašena je **Ivana Mačković**. Skromna i jednostavna, s tamburom u ruci, svojim radom, vježbanjem i zalaganjem zavrijedila je i ovu pohvalu.

Osnovnu školu *Matko Vuković* završila je na hrvatskom jeziku, a potom se upisala u srednju Muzičku školu – smjer muzički izvođač – tambura (prim). Ovih dana Ivana se upisala i na željeni fakultet, točnije na Akademiju umjetnosti u Novome Sadu gdje je na prijemnom ispitu imala od mogućih 100, 99 bodova, te se tako našla prva na listi.

Zavidna suradnja

S devet godina Ivanu su roditelji upisali na obuku za sviranje tambure u Subotički tamburaški orkestar, a s obzirom na to da ju je sviranje od samoga početka privuklo, dvije godine kasnije upisala je nižu Muzičku školu. Sve ove godine bila je u klasi prof. **Sonje Berta**.

»Suradnja s prof. Bertom je zapravo počela još kada sam krenula na obuku u Subotički tamburaški orkestar. Od samog početka našle smo zajednički jezik i na njenu inicijativu sam se i upisala u Muzičku školu. Malo je reći da je naša suradnja bila odlična, usuđujem se reći da bez nje ne bi bilo nijedne od svih onih osvojenih nagrada. Ona je bila ključ svih mojih uspjeha i najveća podrška u mom školovanju i radu«, kaže Ivana i dodaje kako će svoje dosadašnje školovanje, osobito ono iz srednje škole, najviše pamtiti po profesorima, koji su bili inspiracija i podrška za rad, kako njoj tako i drugima.

Riječi hvale za Ivanu ima i profesorica Berta, koja kaže:

»Kao profesorica individualne nastave uvijek pokušavam uspostaviti što bolju suradnju s učenicima. S Ivanom sam od njenih prvih tonova ostvarila odličnu suradnju i povezanost. Upravo to međusobno razumijevanje je pridonijelo vrhunskim rezultatima. Od nje sam uvijek očekivala maksimum, a ona je uvijek to i davala. Tako smo mogli svaku kompoziciju doraditi do najsitnijih detalja, kako stilski tako i dinamički i agogički. Kada bih joj rekla da neko mjesto treba popraviti i doraditi, ona je to shvatila kao izazov, a ne kao kritiku. Zbog takvog pristupa prema radu uslijedio je uspjeh«.

Osim u Muzičkoj školi, Ivana usporedno svira i u Subotičkom tamburaškom orkestru.

»Tu sam bila angažirana na više frontova, osim što sam svirala u velikom STO i bila koncert majstor, bila sam članica Subotičkog tamburaškog kvarteta, a jednu sezonu sam bila i dirigentica dječjeg STO. Kada se na sve ovo doda škola koja je već sama prepuna obveza, ponekad se činilo nemogućim postići sve. Međutim, jaka volja i ljubav prema onome čime se bavim je na kraju uvijek pobjeđivala. Uz dobru organizaciju i entuzijazam sve se može postići«, kaže Ivana.

Nagrade i priznanja

Odvojiti dovoljno vremena za vježbanje instrumenta je izazov za svakog glazbenika, osobito uz brojne druge obveze u školi i na orkestru. Ivana nam je rekla kako svakodnevno vježba oko dva sata, a kada to zbog drugih obveza ne stigne, onda se trudi kasnije nadoknaditi propušteno. Da je Ivana ustrajna i radna svjedoče i brojna dosadašnja priznanja koje je dobila kao solistica, članica Subotičkog tamburaškog kvarteta i kao koncert majstor Subotičkog tamburaškog orkestra. Nemoguće je nabrojati sve dosadašnje nagrade, ali one Ivani najznačajnije su *Zlatna trzalica*, nagrada za najboljeg instrumentalnog solistu na 41. Međunarodnom festivalu umjetničke tamburaške glazbe 2018. godine, Laureat na online međunarodnom natjecanju »IX. International music competition 2018.«, prva nagrada na europskom natjecanju »67e Europees Muziekfestival voor de Jeugd Neerpelt« kao članica kvarteta... Tu su i prve nagrade na Vojvođanskom natjecanju tamburaša i prve nagrade na republičkim i međunarodnim natjecanjima, gdje je nastupala kao solistica. Osim nagrada i priznanja kao muzički izvođač, Ivana je osvajala i nagrade na natjecanjima iz teorije muzike i solfeđa, te tako ima i nekoliko prvih nagrada s republičkog natjecanja iz solfeđa, prvu nagradu s republičkog natjecanja iz teorije muzike, prvu nagradu na međunarodnom natjecanju iz solfeđa u disciplini dvoglasno pjevanje i prve nagrade na školskom natjecanju iz klavira.

I u budućnosti s tamburom u ruci

Pitali smo Ivanu što joj je draže: svirati kao solistica i samostalno muzicirati ili svirati u orkestru, na što je ona odgovorila:

»I jedno i drugo ima posebnu čar. Solističko sviranje je izazovnije jer stalno zahtijeva usavršavanje, dok u orkestru volim slušati kako se dionice prelijevaju i nadopunjuju«.

U slobodno vrijeme, kojeg ima jako malo, Ivana voli slušati jazz i ex yu pjesme, a kako je rekla, kada ne vježba obvezni program (što se rijetko događa) voli svirati romanse i melankolične kompozicije.

S obzirom na to da smo već spomenuli da je Ivana prva na listi na Akademiji umjetnosti, jasno je da će svoje dalje usavršavanje i školovanje nastaviti na spomenutoj akademiji, a u budućnosti se vidi u ulozi profesorice tambure ili možda nekih teoretskih predmeta, poput solfeđa i teorije muzike. »Svakako planiram i dalje svirati u Subotičkom tamburaškom orkestru i pronalaziti načine kako privući ljude i kako ih potaknuti da se bave tamburom kao klasičnim instrumentom« kaže Ivana Mačković.

Njen rad i uspjeh primijetili su i drugi. Tako je Ivana kao učenica generacije nedavno dobila i dar od princa **Aleksandra Karađorđevića**, a po njenim riječima i ova nagrada i priznanje joj puno znače, jer pokazuje da se iscrpni rad i trud na kraju uvijek isplate.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Pećeni falafel od kelja i leća

Prošli vikend obilježili su divljina i divlja kuhinja. I gotovo ništa od toga nije bila naša ideja, a zapravo je malo djelo naših ruku. Znali smo za lokaciju i da je potrebna pomoć domaćinima u smislu dodavanja, slaganja i pranja. Tema druženja bili su kuhari profesionalaca koji uživaju u divljoj kuhinji. Divni ljudi, prekrasna priroda, divni mirisi i toliko puno ljudi da nisam uspjela vidjeti ni proceduru, nisam stigla pomoći u pripremi, a na kraju nisam ni okusila ništa od pripremljenog, a ideja je bila podijeliti recept. Dva dana mi je žao zbog propusta i krećem u kreativnu potragu za receptom za utjehu.

Potrebno:

2,5 šolje nasjeckanog kelja / polovica crnog luka / 2 češnjaka / 3 žlice svježeg peršinovog lišća / 3 šalice kuhane zelene leće / žlica maslinovog ulja / 2 žlice limunovog soka / pola žlice mljevenog kumina / žlica svježeg korijandera / pola žlice crvene paprike u prahu / četvrtina žlice suhog origana / pola žlice mljevenog papra / pola žlice soli / 2 žlice zobenih pahulja.

Postupak: Stavite kelj, luk, češnjak, peršinov list, korijander i maslinovo ulje u blender i miješajte dok se sastojci ne zgnječe. Dodajte kuhanu leću, limunov sok, začine i zobene pahuljice. Sve zajedno miješajte dok leća ne bude dovoljno sitna, ali ne previše. Ako je smjesa tanka, dodajte još zobenih pahulja. Izvadite smjesu žlicom, oblikujte je u kuglice i rasporedite na tepsiju. Pecite 20 minuta na 175 Celzijusa.

Dodatak: Falafel se odlično slaže s lijepim umakom od krastavaca, zelenom salatom i rajčicom, a sve možete i spakirati u domaću tortilju.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Tragovi starih vremena

Novija naselja u Subotici građena su u pravilnim četverokutima s paralelnim ulicama, prema graditeljskim planovima (Mali Radanovac, nova naselja u Malom Bajmoku, Aleksandrovu i sl.), što je pogotovu uočljivo iz visine, tj. posredstvom suvremenih satelitskih snimaka. U nekim starim dijelovima grada, međutim, ostale su trase iz dalekih vremena i nakon što su ulice i ceste modernizirane i kuće obnovljene, slijedeći ulične linije koje su još naši preci postavljali, a oni su to činili prateći prirodni reljef zemljišta, znatno više u skladu s prirodom no što se danas čini. Mnoge ulice stoga, zadržavajući stare trase, svojim oblikom mogu među suvremenici izazivati nedoumicu i pitanja, jer se nalaze u jednom širokom ravničarskom gradu, a ipak su krivudave, valovite, oble, uske, ili su kratke i slijepe, tj. imaju samo jedan ulaz i izlaz. Odgovori se kriju na kartama grada u prošlosti, pogotovo u kvartovima koje su presijecali vodeni tokovi, nekad na otvorenom, danas u cijevima. Subotički teritorij imao je nekoliko takvih vodotokova (riječica, potoka) i jezeraca, koji su od značaja za današnju strukturu ulica.

Na fotografiji je Viška ulica u Keru, koja najmanje 110 godina nije menjala oblik, jer je susrećemo i na karti iz 1911. godine (desni kut fotografije, preko puta crkve sv. Roka). Prođe li se njome, u atmosferi se osjeća patina vremena i dugog trajanja, što stare ulice čini posebno zanimljivim za šetnju. I tad i sad izlazila je na značajnu prometnicu, danas Beogradski put, susrećući se tu i s jednom slijepom uličicom, Kninskom. No, isječak stare karte, osim što prikazuje ulice iz 1911. godine, značajan je zbog jasno obilježenog otvorenog vodotoka (danas je, uglavnom, u cijevima) koji je utjecao na reljef dijelova Kera i Gata. U Gatu (lijevo) ima nekoliko uličica neobičnog oblika, koje su se, uglavnom, zadržale do danas.

Svi kolari su imali posla

S tarinska paorska kola, u Sonti zvana *vatrena kola*, danas su rijetkost. Drže ih i održavaju danas u selu rijetki konjogojci, zaljubljenici u konjarstvo i staru šokačku tradiciju. Vatrene kola izrađivali su kolari, uz pomoć kovača i *trasklera* (drvotokar, prim. a.). Kolari su izrađivali i sastavljali drvene dijelove. Tako sastavljena kola nosili bi kod kovača na okivanje, nakon čega bi traskleri strugali glave za okove, ukrase i šare. Na izradi novih kola najteži dio posla bi obavili, ali i najviše zaradili kovači. Njima bi pripalo dvije trećine iznosa od prodanih kola, uz obvezu da ih prevezu do kupca. Za cjelokupnu izradu jednih kola trebalo je po nekoliko sedmica teškoga rada. Prije šezdesetak godina, kad je i snimljena ova fotografija, u Sonti je egzistiralo osam kolarskih radiona. Fotografija svadbarski okićenih novih vatrenih kola čuva sjećanja u obiteljskom albumu sina posljednjeg sončanskog kolara **Ivana Mihaljeva, Stevana**. Pored albuma, u kući Stevana i **Andelke Mihaljev** i danas postoji radiona pokojnog Ivana, s uredno posloženim alatima i pomagalicama za drvodjelske poslove. »Prostora u kući imamo dovoljno, tako da ću očevu radionu čuvati i održavati dok sam živ. Neka svjedoči o davno prošlim vremenima i o poslu koji je othranio našu obitelj. Sjećam se i očevih priča o zanatu kojega je neizmjereno volio. Znam da je cijeloga života žalio za vremenima kad su se izrađivala nova i revitalizirala stara *vatrena kola*. Na izučavanje zanata kolara krenuo je nakon svršenog šestog razreda. Šegrtovao je kod brata **Antuna**, koji je već imao uhodanu kolarsku radionu. Radilo se naporno, od zore do mraka. Teorijski dio izučavao je u sončanskom odjeljenu trogodišnje strukovne škole, četvrtkom i subotom u večernjim satima, te nedjeljom prije podne, kako se ne bi krnjilo radno vrijeme. Nakon šegrtovanja i položenog teorijskog dijela, dobilo bi se zvanje majstorskog pomoćnika. U naredne četiri godine, sa statusom kalfe, otac je radio kod nekoliko majstora u struci,

a potom je, kao svršeni majstor – kolar, radio prvo s bratom, a potom i samostalno«, priča Stevan. Kolari su izrađivali drvene dijelove za zaprežna kola: *trapove*, *lojtre*, *lijevče* i *šaraglje*, tj. dijelove za siguran prijevoz raznovrsnog tereta, te za upravljanje kolima. Osobito zahtjevni za izradu bili su kotači. Svaki dio trebalo je vlastitim rukama, alatima i pomagalicama izraditi, pa se ubrajaju u samostalne zanatske proizvode. Kako su kola izrađivana dosta primitivnim alatima, pri izradi kotača do punog izražaja je dolazilo pučko, iskustveno poimanje tehnike. S velikom točnošću trebalo je izračunati unutarnju i vanjsku mjeru opsega kotača, po krugu koji je ucrtan uz pomoć olovke i konopa, a potom uraditi *paoke*, noseće elemente na kojima počiva funkcionalnost kola. Za izradu kola najviše su se rabili jasen, brijest i bagrem. Izuzev kola, kolari su izrađivali i dodatnu opremu, uključujući *jarmove* za volovsku vuču, *tragače* i *kolica* za prenošenje manjih tereta u kući. Za drvene plugove pravili su *gredelje* na koje je pričvršćivana željezna glava s raonikom. Pravili su i okvire za *drljače* u koje su ugrađivani željezni klinovi. Najčešće su radili po porudžbini, a kasnije, kad su se *vatrena kola* sve više povlačila iz uporabe pod najezdom *špeditera*, mnogi od njih su svoje proizvode iznosili na prodaju po sajmovima i tržnicama. »Iako je neizmjereno volio izradu novih kola, otac se, sukladno vremenima novih tehnologija, koja su neumitno gutala još jedan od starih zanata, preorijentirao na ostale drvodjelske poslove. Uz dobre alatke i pomagala koje je imao, u obradi drveta za njega nije bilo tajni. Tržnice i sajmovi ga nisu privlačili, radio je isključivo po porudžbini. Po Sonti, ali i po okolnim selima, izgradio je mnoge drvene *čardake* za smještaj kuku ruza u klip, revitalizirao dosta *ambara*, a u mnogim sončanskim domovima i danas postoje sjekire i povrtlarske alatke za koje je izradio drvena držala«, završava priču Stevan Mihaljev.

Ivan Andrašić

Predstavljanje malog bandaša i male bandašice

Mali predvoditelji: Roko i Marta

Vikend koji je pred nama bit će u znaku *Dužijance*. Osim manifestacije *Takmičenje risara* koja je u subotu (sutra) 11. srpnja, u nedjelju, 12. srpnja, svetom misom u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske djeca će zahvaliti Bogu za ovogodišnju žetvu. S obzirom na pandemiju i koronavirus, ove godine na *Dužijanci malenih* izostat će dječje igre na temu *Dužijance*, ali neće izostati mali bandaš i mala bandašica, koji će bez obzira na situaciju i dalje imati i vršiti svoju časnu ulogu.

Dužijanica malenih je manifestacija novijeg datuma, te će ove godine biti održana trinaesti puta za redom. Iako su mali bandaš i bandašica uključeni i u središnju proslavu, oni imaju i svoju, dječju *Dužijancu*. Na ovaj način organizatori *Dužijance malenih*, HKC Bunjevačko kolo, žele djecu učiti o običajima ov-

dašnjih Hrvata Bunjevaca, kako bi jednoga dana oni kao odrasli ljudi znali sačuvati tradiciju i običaje.

Ove godine čast biti malim bandašem i bandašicom pripala je **Roki Vojniću** i **Marti Vukmanov Šimokov**. Njih dvoje će prvi puta svečano biti predstavljeni na manifestaciji *Takmičenje risara*, no prije toga i mi ih predstavljamo u našem tjedniku.

Roko Vojnić je treće dijete u obitelji **Jasne** i **Marijana Vojnića**. Ima dvije starije sestre: **Leu** i **Ines**. Dolazi iz katedrale sv. Terezije Avilske gdje redovito ministrira, a ujedno je ovogodišnji prvopričesnik. Završio je treći razred OŠ **Matko Vuković** u Subotici, a osim škole Roko trenira i nogomet u Nogometnoj akademiji *Coerver coaching* u Subotici. U slobodno vrijeme vozi bicikl, igra zabavne

igre, voli crtati i igrati video igrice, baš kao i svi njegovi vršnjaci. Također, aktivan je i na brojnim drugim događanjima poput *Oratorija*, *Etnokampa*...

Hoće li biti malim bandašem Roku je pitao katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

»Moj župnik je prvo mene pitao da li bih volio biti mali bandaš, a ja sam odmah rekao da želim. Onda sam pitao mamu i tatu i oni su tada bili sretni, a mislim i ponosni«, objasnio je Roko i dodao kako mu nije prvi puta da će se obući u nošnju, te da je i ranije išao na *Dužijancu*.

»Ne znam točno koliko dugo se *Dužijanica* slavi, ali znam da je *Dužijanica* zahvala Bogu za žetvu«, kaže Roko i pojašnjava kako mu je nošnja za *Dužijancu* već spremna.

Tako nam je rekao kako će u nedjelju biti obučen u bijelu košulju i svileni prsluk, čakšire (hlače) i na nogama će imati čizme. Za predstavljanje na *Takmičenju risara* bit će u radnoj nošnji, te će tada na sebi imati košulju, crni (radni) prsluk, bijele široke gaće i na nogama papuče.

Marta Vukmanov Šimokov je treće dijete u obitelji **Mirjane i Gorana**, a ima i dva starija brata: **Petra i Ivana**. Dolazi iz župe sv. Roka, te je završila treći razred OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici. Marta svira tamburu – basprim u Subotičkom tamburaškom orkestru, a kako nam je rekla, svirati je uči **Stipan Jaramazović**. U slobodno vrijeme voli se igrati s prijateljicama, ljeti se najviše voli kupati u bazenu, te redovito ide na *Oratorij* (ljetni i zimski), kao i na *Etnokamp*.

»Hoću li biti mala bandašica pitao me je mons. **Stjepan Beretić** i ja sam odmah htjela, ali sam pitala prvo mamu i tatu slažu li se i oni. Tada su oni rekli da može. Sada smo već pripremili nošnju za *Dužijancu*, a u tome nam pomaže teta **Marga Lendvai**«, kaže Marta.

Tako se mala bandašica sprema u subotu na predstavljanju biti u *piketu* (radna ženska nošnja) koji priprema mama Mirjana, a u nedjelju će biti u *šlingu* (bijeli vez) koji priprema teta Marga. Marta nam je otkrila i podatak da je na dar za prvu pričest, koju je imala u nedjelju, 5. srpnja, dobila i nove rađene bunjevačke papuče koje će obući za *Dužijancu*.

»Kad sam imala jednu godinu, prvi puta sam se obukla za *Dužijancu* i uvijek se rado oblačim u nošnju«, kaže Marta i dodaje: »Volim oblačiti nošnju, malo bude u njoj vruće, ali to volim, pa mi nije teško«.

No, to nije sve. Marta nam je rekla i detalj da će za nedjelju od kose imati napravljenu punđu koju će krasiti perlica od slame koju je za nju izradila teta **Jozefa Skenderović**.

Pitali smo Martu i zna li što je to *Dužijanica*?

»*Dužijanica* je običaj koji se jako dugo slavi, ne znam točno koliko, ali znam da je puno. To je zahvala kad se ovrše žito. Znam da se nekad radilo ručno, kao sad na *Takmičenju risara*«, pojasnila je Marta i rekla da jedva čeka da *Dužijanica* dođe.

Mali bandaš i mala bandašica su spremni i nestrpljivi da dođe njima dugo očekivani dan. Oni vas pozivaju da dođete. Ako želite, možete i vi biti obučeni u nošnju, a ako ne, onda dođite njih vidjeti i podržati.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Ante Crnković**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović* Subotica, 1.c
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: išao sam na plivanje, ali više ne idem
 VOLIM... se igrati loptom
 NE VOLIM... kad netko nije iskren
 U SLOBODNO VRIJEME... igram nogomet i košarku
 NAJ PREDMET: matematika
 KAD ODRASTEM ŽELIO BIH BITI: traktorist

Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 491 7621 561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa-puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovo 22, Subotica. Informacije na mobil: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perme punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo Grada Subotice obavještava zainteresirane građane da će od **17. 7. 2020. do 23. 7. 2020. u uredu 204 Stare Gradske kuće** biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

ZA REKONSTRUKCIJU I DOGRADNJU POSTOJEĆIH POSLOVNIH OBJEKATA NA K. P. BR. 900/11 I 900/12 K. O. NOVI GRAD, ZA POTREBE URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKE RAZRADE LOKACIJE

(naručitelj projekta »Elementa« d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od **17. do 23. srpnja 2020.**, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 17. do 23. srpnja 2020.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 14. 7. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

Astra
Telekom

STANDARD
MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR; KRISTIJAN SEKULIĆ 15.	PODRUČJE KOJIM UPRAVLJA BAN	VRSTA BILJKE	JEDNA OD SLASTICA	SMREKA	TONA	ARBEITER KAMMER		SUMPOR PROIZVOD OD MLJEKA		GLAV.ULICA U CENTRU GRADA VRSTA PTICE (MN.)
HRVATSKI NOGOMETAŠ BOŽO 1950 - 2015							SLOVENSKA TELEVIZIJA AMPER			
TURSKO KUPATILO, HAMAM					GL. GRAD EGIPTA PRODAVAON. ODJEĆE U ST. PAZOVI					
DRUŠTVENA GRUPA, PUK						UKRAJINA	DJELOVANJE, POSAD MASTER OF CEREMO - NIES			
DIO OPREME ĐAKONA U IST. CRKVI, (LAT.)								PRVA GLAZB. NOTA KIPOVI, KUMIRI		
RIMSKI GRAD S LOGOROM KOD POŽAREVCA										
ZIMZELENO GRMLJE, BOŽIKOVINA, ILEX						RADIO TELEVIZIJA SRBIJE	DEOKSIRIBO NUKLEINSKA KISELINA INTERNET OF THINGS			
BRAND TEKUĆIH DETERDŽE- NATA SAPONIJE OSUJEK					ANIMIRANI FILM ZA DJEČU 2011. USA SUMPOR				PROGRAM. JEZIK ZA SLOBODNI SOFTWARE NUMMER (SKR.)	
AMERICAN SOCIETY OF ANESTHE - SIOLOGISTS				KOJI PRIPADA STOLU, GLAVNI GUSAR						
	POPULARNI GLAZBENI ŽANR U JUŽ. KOREJI	OSIGURAV. KUĆA U BEČU	ČOBANIN MJERNA JED. ZA ELEKTR. POTENCIJAL							FARBE
AMERIČKI GLUMAC COSTNER						POKLON	3. SAMOGL.		BOR OGRAĐENI PROSTOR ZA ŽIVOTINJE. OBOR...	
RAZMACI								TERITORIJAL NA OBRANA REG. OZNAKA ZA POŽAREVAC		
OGRANAK NARODA SIOUXA							PJESMA PTICA (PJESN.) METAR			
BRITANSKA KOMPANIJA ZA DIGITALNE POSLOVE										

RJEŠENJE:
VODORAVNO, S, BAKOTA, STV, AMAM, KAIRO, NAROD, RAD, ORARIUM, DO, VIMINACIUM, ILEKS, DNA, NILA, RIO, R, ASA, STOLNI, PASTIR, KEVIN, A, B, PROREDI, TO,
OGALA, POJ, POTTERMORE
OKOMITO, BANOVINA, KPOM, AMARILIS, ERGO, KARAMELA, VOLT, OMORIKA, PIRAT, T DINS, SANELE, AK, UA, RTS, DAR, A, MC, IOT, I, M, SIR, IDOLI, STRADUN, NR, TOR,
VODOMARI, BOJE

Atletika

Srebrna obljetnica *Apatinskog Dunavskog polumaratona*

APATIN – Prije ravni 25 godina, 7. srpnja 1995. godine, u 18 sati je startala utrka na 21,1 kilometar, u kojoj je nastupilo 66 natjecatelja iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Start i cilj bili su

ispred tadašnjeg hotela *Vojvodina*. U muškoj konkurenciji slavio je legenda srpske atletike **Goran Raičević** ispred **Željka Tomasića** iz Užica i **Vujadina Alempića** iz Vrbasa. Kod djevojaka slavila je višestruka prvakinja Srbije i sudionica najvećih atletskih manifestacija **Suzana Ćirić**, drugo mjesto osvojila je tada šesnaestogodišnja **Mariana Lukić**, a broncom se okitila **Jela Predojević** iz Sente. Nakon utrke upriličeno je druženje u ljetnoj bašti hotela *Vojvodina*. Dobra reakcija natjecatelja, iskazana na večernjem druženju, znatno je pridonijela odluci organizatora o nastavku manifestacije, pa tako ona traje do danas, uz višestruki broj sudionika. *Organizacija Apatinskog Dunavskog polumaratona* bila je uvod u formiranju prvog atletskog kluba u Apatinu, osnovanog 29. travnja 2001. godine. »Ponosam sam na tradiciju, na trajanje događaja koji je i pored brojnih izazova i naizgled nepremostivih prepreka opstao sve ove godine. Svakako, uspjeli smo zahvaljujući pozitivnoj energiji i odnosu koji smo uspostavili s našim sportskim prijateljima, partnerima, predstavnicima medija i natjecateljima koji su s nama i uz nas sve ove godine. Od svoje 18. godine sam uz utrku i mislim da sam jedan od najmlađih organizatora ovakvih manifestacija u regiji, što mi daje dodatni motiv za rad u organizaciji budućih natjecanja. Naša utrka postala je prepoznatljiva u trkačkom svijetu i na taj način u najboljem svjetlu prezentirala je Općinu Apatin, banju *Junaković* i sve resursie koje Apatin posjeduje. Ponosan sam i što je rezultat organizacije utrke formiranje Atletskog kluba *Apatin*, koji će dogodne proslaviti dva desetljeća postojanja. U radu nas je malo sputala ovogodišnja situacija vezana uz covid-19, međutim, ne damo se smesti. Čim je dopušteno, nastavili smo s organiziranim treninzima pripadnika svih naših dobnih kategorija, a već se održavaju i pojedina natjecanja, za sada samo u Srbiji. Nadajmo se da nas neće zadesiti neki novi napad ove pošasti, idemo dalje, bolji i pozitivniji. Održavanje ovogodišnjeg,

jubilarnog izdanja 25. *Apatinskog Dunavskog polumaratona* planirali smo za subotu, 17. listopada«, kaže inicijator i idejni tvorac manifestacije, proslavljeni atletičar **Goran Čegar**.

AK Apatin na prvim natjecanjima

APATIN – U danima proteklog vikenda, u predivnom ambijentu Ovčarsko-kablarske klisure, sa startom i ciljem u Ovčar banji, održana je 1. *Utrka Mala Sveta gora*, u kojoj je sudjelovalo oko 250 natjecatelja u muškoj i ženskoj konkurenciji iz 18 gradova. Na manifestaciji su, u utrkama na 5 i 10 kilometara, uspješno nastupili članovi Atletskog kluba *Apatin*. Sjajnu utrku na 5 kilome-

tara u ženskoj konkurenciji, na izuzetno zahtjevnoj stazi, istrčala je desetogodišnja **Una Čegar**, najmlađa sudionica utrke. U cilj je ušla skupa s majkom **Marianom Lukić-Čegar**. Njih dvije zauzele su drugo i treće mjesto u sveukupnom plasmanu. Odličnu utrku na 5 kilometara u muškoj konkurenciji istrčao je **Miroslav Pešić**. Apatinac se pozlatio ispred **Aleksandra Božovića** iz Požege, a brončano odličje pripalo je novom članu AK *Apatin* **Aleksandru Stajiću**. U utrci na 10 kilometara nastupilo je 80 natjecatelja i natjecateljki, a odlično izdanje imao je **Predrag Vejin**. U sveukupnom plasmanu zauzeo je šesto mjesto, a u ženskoj konkurenciji nova članica AK *Apatin* **Marijana Mijatović** osvojila je sedmo mjesto. Na Prvenstvu Srbije na 10.000 metara na stadionu, održanom proteklog vikenda u Srijemskoj Mitrovici, iako još uvijek rovit, nastupio je **Đuro Borbelj**. Izuzetno toplo i teško vrijeme za trčanje pridonijelo je odustajanju 17 natjecatelja, od 39 koliko ih je bilo na startu. Među njima je, iz preventivnih razloga, bio i Borbelj. Do odustajanja, perjanica Apatinaca čvrsto je držao treće mjesto sve do sedmog kilometra.

Kuglanje

Musulin brončani, Mandić eliminiran

Na završnicu Pojedinačnog prvenstva Srbije u kuglanju plasirali su se i Somborac, kuglaš **Vihora Danilo Mandić**, te Apatinac **Nemanja Musulin**. Šesti nositelj Mandić već u osmini finala

dobio je izuzetno nadahnutog rivala **Velimira Jokovića** iz subotičkog *Spartaka 024*. Joković je u duelu s Mandićem slavio rezultatom 3:1, uz najbolji rezultat završnice, 627 oborenih čunjeva, Mandić se neuspješno suprotstavio s 594 poena. Joković je već u narednom kolu bio daleko od potrebne razine (580 čunjeva), te je poražen od novog šampiona Srbije **Slobodana Simonovića**, koji je obranio prošlogodišnju titulu prvaka Srbije. Drugoplasirani pojedinac 2020. godine je **Nikola Matijaš** iz beogradskog *Partizana*, a bronzu su podijelili Smederevac **Dalibor Krneta** i predstavnik *Apatina* **Nemanja Musulin**. Apatinac je u četvrtfinalu bio bolji od prvog nositelja **Čabe Zavarka**, ali je potom u duelu s **Matijašom** imao tek 563 oborena čunja, premalo za plasman u finale.

Biciklizam

Somborci zapaženi u Beogradu

SOMBOR – Biciklisti *S tima* bili su i ove godine među najzapaženijim sudionicima međunarodne kadetske utrke u Beogradu. Najvrjedniji rezultat ostvario je **Mihajlo Stolić**. Daroviti som-

borski biciklist zauzeo je treće mjesto u generalnom plasmanu, uz žal što u posljednjoj etapi nije uspio zadržati čelnu poziciju. U posljednjoj, brdskoj dionici, bio je trećeplasirani i tako pao na najnižu poziciju na postolju. On je na ulasku u posljednju fazu natjecanja imao žutu majicu, koju je odjenio nakon trijumfa u prvoj, ravničarskoj etapi, te drugog mjesta u narednoj utrci. Drugu etapu dobio je Stolićev klupski kolega **Nemanja Marković**, koji se najvećeg uspjeha u dosadašnjoj karijeri dohvatio nakon bijega dugog 30 kilometara. **Dario Cigić Parčetić** je ovu turu završio kao sedmoplasirani, a odlično su ga pratili **Dušan Stanić**, jedan od najmlađih sudionika i **Matej Vilim**, koji je utrku počeo lakšim padom. Najznačajnija kadetska etapne utrka na Balkanu okupila je 76 mladih biciklista iz okruženja. Kvalitetne nastupe zabilježile su i biciklistkinje. **Sara Počuča** je apsolutna pobjednica utrke za *Kup Beograda*, odnosno 1. ženske kronometarske međunarodne utrke *GP woman Belgrade*. **Bojana Vujasinović** je zauzela treće mjesto u cestovnoj utrci, a poletarka **Aleksandra Stanić** bila je druga u svojoj dobnoj kategoriji.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Sunovrat

Kada se baci pogled na tablicu 1. HNL jedan detalj odmah upada u oči. Detalj koji se nije već dugo, dugo dogodio. Naime, drugi najtrofejniji hrvatski klub *Hajduk* iz Splita je ponovno tek peta momčad prvenstva. Pod vodstvom **Igora Tudora**, nekadašnjeg hrvatskog reprezentativca i nogometaša velikog *Juventus*, 'bili' su trenutačno jako mali spram svojih rivala *Lokomotive*, *Osijeka* i *Rijeke* kojima gledaju u leđa. Da ne govorimo još o *Dinamu* koji im bježi golema 22 boda. Mnogo je Splićanima važnije što Riječani, nakon vrlo važne pobjede nad posve nemotiviranim *Dinamom* (2:0), imaju bod više i drže četvrtu, euro poziciju. Nakon nove sigurne pobjede (*Inter* 3:1) *Lokomotiva* potvrđuje najozbiljnije aspiracije za osvajanje drugog (kvalifikacije Lige prvaka) mjesta, ali se i *Osijek* poslije velike pobjede na Poljudu (0:1) nada tom dragocjenom ulovu. Kako stvari stoje, velike vatre se rasplamsavaju na vrhu hrvatske prvoligaške karavane.

Što se tiče »donjeg doma«, tamo su, čini se, stvari već posve

čiste. Sigurni drugoligaš je, po svemu sudeći *Inter*, a sudionik doigravanja *Istra*. Serijom pobjeda u posljednjim kolima *Varteks* je skočio na sigurnih 30 bodova i više nema briga za ostanak u društvu najboljih.

No, vratimo se malo sunovratu *Hajduka*, koji je jamačno najneugodnije iznenađenje ovog »post korona« nastavka prvenstva 1. HNL. Splitska momčad je figurirala kao sigurni drugi, a sada nakon četiri poraza u posljednjih pet susreta, i to još protiv izravnih konkurenata za najviši plasman, možda neće vidjeti niti Europu. Teško to pada svim navijačima i prijateljima kluba koji ima najveću armiju navijača u Hrvatskoj i jedini koji je u stanju pristojnije popuniti svoj stadion i na manje važnim susretima.

Pisali smo u prošlim brojevima o rezultatskim klackalicama i zanimljivom raspletu situacije u Prvoj hrvatskoj ligi, ali ovakav rasplet vjerojatno nitko nije očekivao – *Lokomotiva* druga, *Hajduk* peti!

Ali u tome je i sva ljepota hrvatskog nogometa, koji postaje sve atraktivniji i ljepši za gledanje. Još da tako bude i tijekom kasno ljetnih euro kvalifikacija, pa da ponovno bude hrvatskih predstavnika u Ligi prvaka i Ligi Europe. Pokazanim igrama, zašto da ne!

D. P.

U NEKO LIKO SLIKA

Cilika Dulić Kasiba, samostalna izložba

Iz Ivković šora

Staro gvožđe...

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo, ja sad baš malo ručo avaške slanīne s vr-ljike i crnog luka, čuvam se da me ne bi ova korona napopala. Svi na televiziji divane da se vratila, al ja vam velim kad se čovik dobro naide avaške slanīne, one masne i požučene, nema te bole koja ga mož napopast. Taman sam završio s ručkom pa jeto da vam napišem koju rič, kako sam navrvo koji čega, kaki sam sa zdravljom, kad ova moja drekne na me da sam se trgo i skoro mi rič stala. »Šta si sio za taj kompjutor s masnim prstima, sve ćeš umeljati!«. Av, čeljadi, šta je napopalo? Ta nisam u mijani da sam diro pivaljku s masnim prstima, pa da me kogod tako pripadne. A očale će se dat i otrt. Nisu od pekmeza da će se razmazat. Oma me očla volja. A taman sam vam tio ispriopovidat kako ova dvojca huncu-ta, Pera i Joso, rade kod mene na salašu. Ta sve smo živo isprivrčali, šupe, tavane, ketrence... ma nema di se nismo zavukli i pokrenili. A velim vam da je bilo prava i drloga još od mog pokojnog dide Grge; našo sam još i tragač s drvenim točkom, nisam znao ni da ga imam, pa šavolj za prisolj, pa staru mažu kvitaru, onu malu pecarošku što miri do pedest kila, a Joso je baš dobro oćanio glavu o funtaš zakačen za rogom. A da nevolja ne ide sama, on se izglavio od roga pa mu onaj okrugli teg na kraj funtaša pao pravac na palac od malog prsta. Ne bi vam ni divanio koga je sve spom-injo, al čuo je cio Ivković šor to njegovo nabranjanje. I tako mi to lagano poskidali na srid avlije i razvrstavamo šta je za bacit a šta će moždar još tribat (mada, kako veli Periša, da ovoj novoj omladini što bleji u kompjutore a nije vridna ni košar čutaka dignit na tavanac, a mi smo u njevim godinama borme dizali čivucke džakove na velik tavan po listvama i to ne jedan kad se sav rod kadgod sasipo na lipo podmazan tavan i čuvo do sledeće vršidbe, neću kandar tribat ništa od naše starine, ta baš nji briga za dičiji dubak, ljulju jal tragač). I radimo mi tako radimo, moja Jela oma bezecovala tragač, veli da joj triba da na njeg nameće kojikakog cvića, kad stane jedan niki stari zarđani kombika i iz njeg poviri jedna kuštrava, fajin davno oprana glava pa će meni ni pet-ni šest: »Gazda, jel ti kupuješ staro gvožđe? Imam i bakar, a i aluminijum mame mi, lako ćemo da s' pogodimo«. Čeljadi moja, ja osto skroz bez riči! Zinio, pa samo gledam u čovika. Pa jel mož bit to da je on moju čestitu avliju u kojoj je bilo fala bogu uvijek sve na svojim mistu zaminio za kaku deponiju jal otpad? I dok sam se ja zablenducan ukočio, ova moja dvojca se latili smijati i smijati. Mislio sam njim već izvuć vode na đermu, pa i napojit. Bojo sam se da se ne zacinu od smijanjanja. Oma su to ispriopovidali ovoj mojoj, a i ona udarila u smij pa mi veli: »Jal, kume, pošto ti drlog?«. Av, sad me neće oparat od sramote u selu niko. Ta oće I bit opet uvedeno kako stanje da se bar s razlogom možem sakrit u avliju koji dan? Neg, ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bač Ivin štodir

Dokle ta gripa

píše: Ivan Andrašić

Bač Iva ne može brez jada i jida. Niki dan, malo pri večere zapalijo televiziju i ope ga ništa prisiklo. Prikazivali ništa lipo, pa najedamput prikinili i mogo se vidit samo Najštosezasvepita. Svaj zapržitit, latijo se naljivanja vode u čašu, ko da to ni mogo dok ga nisu stali prikazivat. Bač Iva se oma sitijo njegove grupe što raniji godina izigravala koišta. I čeljad što platila da to gleda i sluša, cilo več bi se smijala. Misli se, smije se i vomu cili svit, jedino bi drečali svi kršteni u ve države. Ščim sto divanit, obnarodovo da će nas, ope brog gripe, pozatvarat u kuće o petka do ponediljka. Bač Ive srce stalo malo jače dutnjat, stalo mu i zraka nestajat, a ko da mu se malo i zatavnilo prid očima. Uzo jednu medecinu, malo je našprico ispod jezika, pa popijo čašu vode. Za dram došo sebe i primistijo televiziju na drugu štaciju, pa na treću, četvrtu... svudam Najštosezasvepita. Kaštiguje ne što trukuju po novina, ne sve. Kaštiguje i doktore što obnarodovali šta ne valja, po njemu lažu ko kerovi i podbunjivu svit, a on i njegovi lizoguzi lipo divanu da svud i svega ima dosta. A ne što lipo trukuju o njega i njegovi, zove po imenu i samo što ji ne pogladi po glave. Kaštiguje i svit što pravi svatove i rođendane, al ne i ve što se naveliko okupili na fodbalu, ne kaštiguje ni njegove što okupljali svit prvo da mu tapšu pri izbiranja, ni što se celivali i grlili potli izbiranja, a doveli i trumbetaše, pa i kolo cigrali. Još na što Najštosezasvepita iskoristila gužvu pa sve okupite žene i divojke pravoga iscelivala. Sa muškima se kanda samo rukovala. Bač Ive sve to proletilo kroz glavu, pa popijo još jednu medecinu, vaj put nu za spavat, otrnijo televiziju i lego. Spavo do ujtru, ope slabo. Jedva dočekao da svane, skuvo njemu i njegove kafu, ka je popili, ošo namirit živad. Fruštukovo na silu, oma se lipo navuko i ošo prvo u dućan. Kupijo najveću sviću, pa ošo ko Svetoga Antuna. Pišice. Zapalijo sviću, izmolijo Očenaš, pa mu se zavitovo da neće gledat televiziju dok se ne svrši va gripa. Kako reko, tako i napravijo. Taj dan ni sokoćalo ni palijo do potli ručka. Ka došo natrag o Svetoga Antuna, latijo biciglu i do ručka se vozo kroselo. Došo u napast i da se malo provoza kroz atar, al se toga manijo. Ne bi reskiro, jal ako bi se desilo da spade, ne bi ga imo ko dignit. Potli ručka sijo u prisunje i latijo nike stare novine. Sto čitat, jedino ni zno šta čita. Sve mu se pomutilo, stalno mu prid očima no što sinoć čo i vidijo na televizije. Obradovo se ka čo da rdu vraca. Naišo šogor Martin, veli ni već dugo obišo sestru i zeta, pa kad već prolazi, sustavijo traktor, neće propast za po sata. »Ne znam, šogor, štaj vo i na čega će izajt? Evo, žetva samo što ni gotova, a niko se ne divani o žita, neg samo o te vražje gripe. Ne znamo ni pošto čedu nam ve godine pootkupljivat žito. Ščim zadobili izbore, okrenili pakliju naopak. Koji su, onda, očin i lajali pri izbiranja?«, veli Martin, izdune bukaricu i otide u velike žurbe. Bač Iva ni stigo ništa odvratit, ni ga stigo ni ispratit.

NARODNE POSLOVICE

- Često je vrijedno poslušati čovjeka koji ništa ne govori.
- Tko zna da ne zna – najveći je.
- Neke se bitke moraju voditi više puta da bi se dobile.
- Uzmite zlato, uzmite srebro, ostavite nam mudrost.

VICEVI, ŠALE...

Pita žena muža:

– Voliš li ti mene? Nikad mi ne kažeš.

– Jednom sam ti rek'o, ako bude promjene javit ću ti.

Rješava žena križaljku i potraži pomoć od supruga:

– Treba mi pomoć: Luka u Španjolskoj

Muž odgovori:

– Piši: Modrić

Razgovaraju Perica, Ivica i Slavko:

Perica kaže:

– Ja imam tako dobar sluh da sam sinoć čuo miša u ormaru u ostavi kako jede šećer.

A Ivica kaže:

– A, ja imam tako dobar sluh da sam sinoć čuo hrđu u garaži kako jede lim od auta.

A Slavko će na to:

– Ih, ja imam tako dobar sluh da sam čuo sinoć kako nešto šuška u ormaru, ustanem provjeriti, a ono kaput izlazi iz mode!

MUDROLIJE

- Najbolji vladar je onaj koji zna vladati sobom.
- Cijeli život ovca se bojala vuka, a pojeo ju je pastir.
- Mirno more nikada nije napravilo dobrog pomorca.

Vremeplov – iz naše arhive

KPZH Šokadija Sonta, 2003.

**PETAK
10.7.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Gradionica vrtova: Siniša i Lana
12:00 Dnevnik 1
12:27 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:03 Raj za dame
15:06 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Upoznajmo Hrvatsku - zaronite s nama: Bilice - Krka
17:32 turizam.hrt
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Grad od igara, igre od Grada - sjećanje na budućnost, dokumentarni film, dokumentarni film
20:59 Dubrovačke ljetne igre, prijenos otvorenja
21:50 Dnevnik 3
22:25 Noćne kronike, film
00:22 Rivijera
01:09 Dr. Oz
01:52 Dnevnik 3
02:18 Bijeli konji, plava loza, dokumentarni film
03:02 Betty i njezine dijagnoze
03:46 Raj za dame
04:43 Skica za portret
05:01 Dnevnik 2
05:44 Diva, telenovela

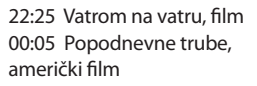

05:13 Kultura s nogu
05:53 Regionalni dnevnik
06:37 Juhuhu
06:38 Tri prijatelja
10:03 Mali princ
10:26 H2O: Uz malo vode!
10:56 Neobična životinjska prijateljstva
11:48 Dečki su se vratili, australsko-britanski film
13:36 Changement de cap, francuski film
15:07 Bratći na tajnom zadatku
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Bijeli konji, plava loza, dokumentarni film
17:34 Dome, slatki dome, humoristična serija
18:09 Kuhan i pečen

19:02 Inspektor Gadget, crtana serija
19:13 Inspektor Gadget, crtana serija
19:29 POPROCK.HR
20:05 3 dana za ubojstvo, američko-francuski film
22:00 5.com s Danielom: Massimo i Ivan Dečak
22:58 Nijanse plave
23:43 Dobra borba
00:38 Obiteljski zločini
01:27 Graham Norton i gosti
02:17 Changement de cap, francuski film
03:42 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
11.7.2020.**

06:45 Klasika mundi: Svečanost glazbe iz antičkog rimskog kazališta u Orangeu
08:00 Popodnevene trube, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Istrage prometnih nesreća
13:43 Prizma
14:33 Tajni milijunaš, kanadski film
15:58 Kultura s nogu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Darda
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Vrijeme je novac, američki film
21:45 Loto 7 - izvještaj
21:50 Dnevnik 3
22:25 Vatrom na vatru, film
00:05 Popodnevene trube, američki film
01:30 Dnevnik 3
01:45 Sport
01:48 Vijesti iz kulture
01:56 Tajni milijunaš, kanadski film
03:16 Reprizni program
03:58 Veterani mira
04:43 Prizma
05:28 Dnevnik 2
06:10 Lijepom našom: Darda

05:50 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja

09:22 Alvin i vjeverice
09:44 Vrijeme je za priču
10:10 EBU drama: Zeko
10:57 Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti: Hrabrost, promjena i suvremeno papinstvo
11:43 Vrtlarica
12:18 Vrtovi razni: Veliki i mali, dokumentarna serija
13:08 Lidijina kuhinja
13:36 Dom na kvadrat
14:11 Inspektor Montalbano
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Sjećanje na Srebrenicu: Priče o veteranskom uspjehu - Maratonci
17:19 Stani u Lici: dokumentarna serija
17:50 Sportski trenuci za pamćenje: Ol Rio 2016, Hrvatski uspjesi - košarka, Hrvatska - Španjolska
18:58 Inspektor Gadget
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Medeni i divlji: Preslatke životinje
21:40 Festival zabavne glazbe Split 2020. - 60 godina retrospektive
22:55 Dobra borba
23:50 Obiteljski zločini
00:40 Graham Norton i gosti
01:25 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
12.7.2020.**

07:45 David i Bat-Šeba, film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Ričice: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:00 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Lijepom našom: Trilj
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
20:30 Loto 6 - izvještaj
20:38 Djeca Mediterana
21:30 60. Festival zabavne glazbe Split 2020. - finalna večer, prijenos
23:35 Dnevnik 3
00:04 60. Festival zabavne glazbe Split 2020. - proglašenje pobjednika,

prijenos
00:38 David i Bat-Šeba, film
02:28 Dnevnik 3
02:43 Sport
02:46 Nedjeljom u 2
03:41 Reprizni program
04:01 Lijepom našom: Trilj
05:16 Dnevnik 2
05:58 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
08:30 23. Hrvatski dječji festival 2016., 1. dio
09:10 Luka i prijatelji
09:40 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
10:25 Endeavour mladi Morse
12:00 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:05 Prijestolnice slatkog života
13:35 Plavi Max, britanski film
16:10 Ana Karenjina - Priča Vronskoga, serija
16:57 Magazin LP
17:25 Sportski trenuci za pamćenje: nogomet, EP 1996, Hrvatska - Danska
19:00 Josipa Lisac - Dnevnik jedne ljubavi, 2.dio
20:05 Nekoliko dobrih ljudi, američki film
22:25 Katarina Velika - Uzlet
23:20 Dobra borba
00:15 Ako sutra odem - Priča o Lynyrd Skynyrd, glazbeno-dokumentarni film
01:55 Graham Norton i gosti
02:40 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
13.7.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Croatia's Finest - Dhrub Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Rovinj/Lim
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame

15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Veliki koraljni greben s Davidom Attenboroughom: Posjetitelji, dokumentarna serija
21:00 Najveće svjetske fešte
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Rivijera
00:20 Žrtve ljubavi, serija
01:05 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:11 Iberske rijeke života: Rijeka Duero ili Duoro, dokumentarna serija
03:06 Betty i njezine dijagnoze
03:51 Raj za dame
04:46 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:56 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Diva, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:35 Djeca Mediterana
11:25 Nekoliko dobrih ljudi, američki film
13:42 Vjenčanje dobre vještice, američki film
15:12 Bratći na tajnom zadatku
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Iberske rijeke života: Rijeka Duero ili Duoro, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 TV Bingo
19:05 Animirana serija
19:18 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Posjetilac, američki film
22:45 22 metka, francuski film
00:45 Graham Norton i gosti
01:30 Vjenčanje dobre vještice, američki film
02:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
14.7.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Veliki koraljni greben s Davidom Attenboroughom: Opstanak, dokumentarna serija
21:00 Najveće svjetske fešte
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Rivijera
00:20 Žrtve ljubavi, serija
01:05 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:11 Iberske rijeke života: Rijeka Guadiana, dokumentarna serija
03:06 Betty i njezine dijagnoze
03:51 Raj za dame
04:46 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:56 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Diva, telenovela

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Animirana serija
11:00 Kina - pogled odozgo

11:50 Posjetilac, američki film
13:35 Nadia, francuski film
15:10 Bratiji na tajnom zadatku
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Iberske rijeke života: Rijeka Guadiana, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Animirana serija
19:18 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obitelj Durrell
21:00 Mreža, američki film
22:55 Alien vs. Predator, američki film
00:40 Graham Norton i gosti
01:25 Nadia, francuski film
02:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 15.7.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Globalna Hrvatska HTV
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

19:59 Loto 7
20:05 Veliki koraljni greben s Davidom Attenboroughom: Snimanje, dokumentarna serija
20:58 Loto 7 - izvještaj
21:00 Najveće svjetske fešte
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Rivijera
00:20 Žrtve ljubavi, serija
01:05 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:11 Iberske rijeke života: Rijeka Tajo ili Tejo, dokumentarna serija
03:06 Betty i njezine dijagnoze
03:51 Raj za dame
04:46 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:56 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Diva, telenovela

05:20 Što je klasič?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Animirana serija
10:55 Kina - pogled odozgo
11:45 Mreža, američki film
13:38 Svim srcem, američki film
15:10 Bratiji na tajnom zadatku
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Iberske rijeke života: Rijeka Tajo ili Tejo, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:30 POPROCK.HR
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Stara ekipa, novi plan, američki film

22:35 Carol, američko-britanski film
00:30 Graham Norton i gosti
01:15 Svim srcem, američki film
02:43 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 16.7.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Neuspješna skroz, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:00 Najveće svjetske fešte
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Rivijera
00:20 Žrtve ljubavi, serija
01:05 Dr. Oz

01:45 Dnevnik 3
02:03 Iberske rijeke života: Rijeka Ebro, dokumentarna serija
02:58 Betty i njezine dijagnoze
03:43 Raj za dame
04:38 Neuspješna skroz, emisija pučke i predajne kulture
05:08 Dnevnik 2
05:50 Diva, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Animirana serija
11:00 Sivi sokol
12:00 Stara ekipa, novi plan, američki film
13:35 Vozi me kući, američki film
15:10 Bratiji na tajnom zadatku
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Iberske rijeke života: Rijeka Ebro, dokumentarna serija
17:40 Bitange i princeze
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Animirana serija
19:18 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 W., američko-australsko-hongkoško-švicarsko-kineski film
23:10 Alfa-mužjak, američki film
01:15 Obiteljski zločini
02:00 Graham Norton i gosti
02:45 Vozi me kući, američki film
04:15 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacija o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nator iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Vrijeme za bajke

Ružice grad i red njenih vitezova

Svemir nas u svojoj beskonačnosti podržava u svemu što nam treba, tako kaže jedna lijepa afirmacija koja me je davno zavela i koju volim. Ove godine mi se događa da ne razumijem točno kako je svemir odlučio da nam treba ono što nam se događa, ali vrijeme će pokazati. I znam da svugdje postoji priča o virusu, o krizi, o problemima do kojih nas ovo dovodi i ne želim cijelu situaciju spomenuti iz tog ugla. Želim otkriti kako meni uspije na trenutak pobjeći od svega i to odlaskom u bajku. Ovih dana su se uvjeti za bijeg u jednu takvu bajku pojačali, pa sam odlučila otići u neku sasvim novu bajku kako bi me što više okupirala, zaokupila sva moja osjetila i jednom riječju očarala.

Ružica grad

Ovo nije priča o Trnoružici ili uspavanoj ljepotici, ali jeste o Ružici koja je, prema legendi, bila lijepa i plemenita kneginja koja je ostala sama kada su joj brat i otac poginuli u borbi s Francima, a njejoj majci puklo srce od tuge za sinom i mužem. Mladost kneginji **Ružici** nije bilo lako da sama vlada gradom, pa je odlučila na viteškom turniru naći svom narodu branitelja, a sebi muža.

Na tom su turniru svi poznati vitezovi poraženi od misterioznog Crnog viteza. I sve bi bilo fenomenalno da je ovo bajka, ali je ovo legenda i po njoj, kada je Crni vitez proglašen pobjednikom, te skinuo vizir i progovorio, bilo je jasno da se radi o franačkom vitez, koji je došao s namjerom pobijediti i ženidbom osvojiti još jedan hrvatski grad. Kneginja Ružica nikako se nije mogla pomiriti s takvom sudbinom, već je odabrala smrt i bacila se s najviše gradske kule. Legenda kaže da su vrlo brzo, po cijelom kraju proklijala grmlja crvenih ruža, boje Ružicine krvi.

Ružica grad je najveći sačuvan utvrđeni grad u Slavoniji, ali i jedan od najvećih u cijeloj Hrvatskoj. Nalazi se nekoliko kilometara od grada Orahovica, pa otuda i drugi, manje popularan naziv Velika tvrđava Orahovica. Smješten između obronaka Papuka i Krndije grad zauzima greben visine 378 metara i nalazi se na posjedu površine oko 8000 četvornih metara, a zaštićen je kao spomenik kulture najviše kategorije.

Povijesni zapisi govore da sam grad Orahovica datira iz 1228. godine, a za dvorac, koji je bio kraljevsko vlasništvo, navodi se 1357. godina. Vrijeme knezova **Nikole i Lovre Iločki** navodi se kao najbolje razdoblje u povijesti dvorca, razdoblje u kojem je bio važan vojno-politički objekt. Povjesničari ovo razdoblje opisuju kao vrijeme procvata kulture i umjetnosti, a ne samo događanja rata i turske prijetnje. Bilo je to za vrijeme vladavine mađarskog kralja **Matije Korvina**.

Red legendi, red vitezova

Nakon legendi i povijesti, red je došao na vitezove organizirane u udruzi zvanj *Red vitezova Ružice grada*, osnovane s ciljem proučavanja i prezentacije srednjovjekovne baštine grada Orahovica, odnosno kulturno-povijesnog spomenika Ružice grada kao jedinstvenog hrvatskog srednjovjekovnog lokaliteta. Uz oživljavanje srednjovjekovne povijesti, tradicionalnih srednjovjekovnih zanata, zabavnih igara, meni je posebno interesantno organiziranje viteških turnira, a kako je to sve izgledalo možete vidjeti na internetu, gdje su objavljeni mnogi video zapisi.

Ružica grad svjedok je povijesti jednog vremena i pokazatelj visokog životnog standarda, te veličine i značaja ovog grada, a u to ćete se uvjeriti prilikom posjeta.

Postoji i poučna staza pod nazivom Ružica grad, a kreće se od Jezera, kroz bukovu šumu do Ružice grada. Iako je njena duljina svega 800 metara, na njoj su 23 edukativne ploče, na kojima se objašnjava biološka raznolikost šume, geološke karakteristike te vrijedna kulturna i povijesna baština. Na strmijim dijelovima se nalaze stepenice, a staza vas vodi do izvora ispod tvrđave.

I ova bajka mogla je započeti s onim: »Živjela nekoć kneginja Ružica...«, ali njezin kraj na žalost nije kao u svim bajkama – živjeli su zajedno do kraja života«, ali svakako jeste: »...utvrda Ružica grada odolijevala vremenu i svima priča priču o kneginji Ružici«.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

TAKMIČENJE RISARA 2020

Durđin
11. 7. 2020.

